

ביאור בדרך אפשר

1 נאמר בנבואת הושע וזה הפסוק הפותח את ההפטרה של 'שבת שובה' (השבת
 2 בעשרת ימי התשובה שמראש השנה ועד יום הכיפורים):
 3 **שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד הַיְוָי אֶלְקִיךָ גּוֹ' קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים הַגִּידוּ**
 4 **וַיְדוּי עַל הַחַטָּאִים שְׁלַכְם וַיִּשׁוּבוּ אֶל הַיְוָי גּוֹ' וַיִּשְׁלַמְהָ פְּרִים**
 5 **שְׁפָתֵינוּ¹** וכן הביאו קרבנות לכפרה.
 6 **וְצָרִיף לְהִבִּין אוֹמְרוּ** מדוע
 7 הכתוב אומר כאן לעניין התשובה על
 8 חטאים ועונות "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל",
 9 "יִשְׂרָאֵל" דִּיקָא, והכתוב מדייק
 10 ומשתמש דווקא בשם 'ישראל'
 11 שְׁהוּא מבין השמות השונים
 12 שהיהודים בני ישראל נקראים בהם,
 13 השם 'ישראל' הוא שם המעלה²,
 14 שם המדרגש ומבטא את מעלתם
 15 וחשיבותם שהרי השם 'ישראל' ניתן
 16 ליעקב אבינו לאחר שנאבק עם
 17 המלאך, שרו של עשו, על שם "כי
 18 שָׁרִיתָ לשון שררה וגדולה עם
 19 אֱלֹקִים מְלֹאכִים וְעַם אֲנָשִׁים
 20 וַתּוֹכַל"³, דְּלִכְאוּרָה, פִּינּוֹן
 21 שְׁהִתְחַבַּר מְדַבֵּר בְּעִנְיָן
 22 הַתְּשׁוּבָה, הָרִי אִף שָׁיֵשׁ גַּם
 23 מְדַרְגּוֹת נְעֻלוֹת בְּתִשׁוּבָה, עַד
 24 לְתִשׁוּבָה ד'וְהָרִיחַ הנשמה
 25 האלוקית תשוב ותתחבר מחדש אל
 26 הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נִתְּנָה⁴, שהיא
 27 דרגה גבוהה ביותר בתשובה, וכיוון
 28 שתשובה קיימת גם בדרגות גבוהות
 29 בעבודת ה', זה היה יכול להיות הסבר
 30 מדוע כשמדובר בנושא התשובה
 31 הכתוב משתמש בלשון 'ישראל'
 32 המבטא מעלה וחשיבות, מְקַל־
 33 מְקוֹם למרות שזה אכן נכון לגבי
 34 תשובה בדרגות הגבוהות פְּשׁוּטוֹת
 35 המשמעות הפשוטה של המושג
 36 וְהִתְחַלַּת עִנְיָן הַתְּשׁוּבָה, כפי
 37 שהוא אצל מתחילים בעבודת ה' שעדיין לא שייכים לדרגות גבוהות וּבִפְרִט
 38 מְצוֹת הַתְּשׁוּבָה כְּפִי שְׁנִמְנִית בְּרַמ"ח מְצוֹת־עֲשֵׂה⁵, כמבואר
 39 במוני המצוות, התשובה עצמה אינה נמנית במניין המצוות אבל הציווי

ביאור בדרך אפשר

להתוודות כשעושים תשובה, כן נימנה, ועל כך נאמר כאן כי כפי שהתשובה
 נמנית במניין המצוות, מודגשת עוד יותר התמיהה מדוע נאמר בהקשר זה
 'ישראל' כי הרי התשובה כמצווה, המצווה להתוודות על החטא, הַרְיָ זֶה
 כְּנֹאמְרֵךְ בַּפְּסוּק זֶה "קָחוּ עִמָּכֶם
 דְּבָרִים"⁷ וְהִבְאֵת קָרְבָּן
 (כְּנֹאמְרֵךְ בַּפְּסוּק זֶה "וַיִּשְׁלַמְהָ
 פְּרִים שְׁפָתֵינוּ"), וְהִשׁוּבָה כְּזוֹ
 שְׁבָה יֵשׁ צוּרֵךְ הַתְּוֹדוֹת עַל מַעֲשֵׂה
 הַחַטָּא וְלִהְבִּיא קָרְבָּן כְּדִי לְכַפֵּר עַל
 הַחַטָּא אֵינָה שְׂיִכַּת בְּמִדְרַגַּת
 'יִשְׂרָאֵל', עַל שֵׁם "כִּי שָׁרִיתָ"
 גּוֹ', שאז הם בדרגה גבוהה ונעלית
 כְּעִבּוּדוֹת ה' אֶלָּא מְדוּבָר עַל תְּשׁוּבָה,
 עַם וַיְדוּי דְּבָרִים וְקִרְבּוֹת לְכַפְרָה,
 הַשִּׁיכָת דְּוָקָא בְּאֲשֶׁר בְּנִי
 יִשְׂרָאֵל נִמְצְאִים בְּמַעֲמָד
 וּמְצַב נְחוֹת כְּעִבּוּדוֹת ה' שְׁנִקְרָאִים
 בְּשֵׁם 'עֵקֵב' בְּלִבְדָּה, שֵׁם שְׁהוּא
 אוֹתִיּוֹת י' עֵקֵב (הַחֲלֵק הַכִּי נִמּוֹךְ וְנִחוּת
 בַּגּוֹף), בְּשׁוּנָה מִ'יִשְׂרָאֵל' שְׁהוּא אוֹתִיּוֹת
 'לִי רֹאשׁ' (הַחֲלֵק הַכִּי גְבוּהָ וְנִעְלָה
 בַּגּוֹף) וְאִם־כֵּן לְמָה נֶאֱמַר כָּאֵן
 "שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל" וְלֹא 'שׁוֹבָה
 יִעֲקֵב' ?
 גַּם צָרִיף לְהִבִּין הַדִּיּוּק שֶׁל
 הַאֲמוּר בְּהַמְשַׁךְ הַכְּתוּב ד' "שׁוֹבָה
 יִשְׂרָאֵל) עַד הַיְוָי אֶלְקִיךָ"⁸,
 כְּלוּמַר מַה מְשַׁמְעוֹת הַדְּבָרִים שֶׁל
 הַנְּבִיא שֶׁהַתְּשׁוּבָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 צְרִיכָה לְהִיט' עַד ה' אֶלּוּקִיךָ ?
 גַּם צָרִיף לְהִבִּין מַה שְׁפָתוֹב
 בַּפְּסוּק זֶה הַמְדוּבָר עַל הַתְּשׁוּבָה "קָחוּ
 עִמָּכֶם דְּבָרִים", דְּלִכְאוּרָה,
 הָרִי עֲקָר מְצוֹת הַתְּשׁוּבָה הִיא
 הַחֲרָטָה שֶׁהָאָדָם מִתְחַרֵּט עַל
 הָעֵבֶר עַל הַחַטָּא שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּעֵבֶר
 וְהַקְּבָלָה שֶׁהָאָדָם מְקַבֵּל עַל עֲצֻמוֹ וּמְחַלֵּט שֶׁלֹּא יִחְטָא עַל לְהִבָּא -
 שְׁהִיא הַחֲרָטָה וְהַקְּבָלָה בְּלִבְדָּה, וּמְמַשִּׁיךְ וּמְבִיא הוֹכַחָה מִן הַתּוֹרָה שֶׁעִיקָר
 הַתְּשׁוּבָה הִיא כְּלַב וְכִמּוֹ שְׁפָתוֹב⁹ בַּתּוֹרָה בְּצַד לָךְ וּמְצַאוּךָ גּוֹ'

בס"ד. שבת פרשת האזינו, שבת
שובה, ח' תשרי, ה'תש"ל
(הנחה בלתי מוגה)

שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד הַיְוָי אֶלְקִיךָ גּוֹ' קָחוּ עִמָּכֶם
דְּבָרִים וַיִּשׁוּבוּ אֶל הַיְוָי גּוֹ' וַיִּשְׁלַמְהָ
פְּרִים שְׁפָתֵינוּ. וְצָרִיף לְהִבִּין אוֹמְרוּ "שׁוֹבָה
יִשְׂרָאֵל", "יִשְׂרָאֵל" דִּיקָא, שְׁהוּא שֵׁם הַמַּעֲלָה²,
עַל שֵׁם "כִּי שָׁרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעַם אֲנָשִׁים
וַתּוֹכַל"³, דְּלִכְאוּרָה, פִּינּוֹן שְׁהִתְחַבַּר מְדַבֵּר בְּעִנְיָן
הַתְּשׁוּבָה, הָרִי אִף שָׁיֵשׁ גַּם מְדַרְגּוֹת נְעֻלוֹת
בְּתִשׁוּבָה, עַד לְתִשׁוּבָה ד'וְהָרִיחַ תְּשׁוּבָה אֶל
הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נִתְּנָה⁴, מְקַל־מְקוֹם פְּשׁוּטוֹת
וְהִתְחַלַּת עִנְיָן הַתְּשׁוּבָה, וּבִפְרִט מְצוֹת הַתְּשׁוּבָה
כְּפִי שְׁנִמְנִית בְּרַמ"ח מְצוֹת־עֲשֵׂה⁵, הָרִי זֶה בְּאֶפְן
שְׁשִׁיף לְוַדוּי דְּבָרִים⁶ ("קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים")
וְהִבְאֵת קָרְבָּן ("וַיִּשְׁלַמְהָ פְּרִים שְׁפָתֵינוּ"),
וְהִשׁוּבָה כְּזוֹ אֵינָה שְׂיִכַּת בְּמִדְרַגַּת 'יִשְׂרָאֵל', עַל
שֵׁם "כִּי שָׁרִיתָ" גּוֹ', אֶלָּא דְּוָקָא בְּאֲשֶׁר בְּנִי
יִשְׂרָאֵל נִמְצְאִים בְּמַעֲמָד וּמְצַב שְׁנִקְרָאִים בְּשֵׁם
'עֵקֵב' בְּלִבְדָּה, וְאִם־כֵּן לְמָה נֶאֱמַר כָּאֵן "שׁוֹבָה
יִשְׂרָאֵל". גַּם צָרִיף לְהִבִּין הַדִּיּוּק ד' "שׁוֹבָה
יִשְׂרָאֵל) עַד הַיְוָי אֶלְקִיךָ"⁸. גַּם צָרִיף לְהִבִּין מַה
שְׁפָתוֹב "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים", דְּלִכְאוּרָה, הָרִי
עֲקָר מְצוֹת הַתְּשׁוּבָה הִיא הַחֲרָטָה עַל הָעֵבֶר
וְהַקְּבָלָה עַל לְהִבָּא - שְׁהִיא בְּלִבְדָּה, וְכִמּוֹ שְׁפָתוֹב⁹

(1) הושע יד, ב-ג. (2) ראה רד"ה שובה ישראל באוה"ת דרושים לשבת שובה ע' א'תצו. ד"ה הנ"ל תרצ"ה (ספר המאמרים קונטרסים ח"ב שכח, א). תש"ד (ספר המאמרים תש"ד ע' 15). (3) וישלח לב, כט. (4) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ריש פרשתנו. (5) ראה סהמ"צ להרמב"ם מ"ע עג. וראה לקוטי שיחות חל"ח ע' 18 ואילך. (6) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב ואילך. (7) ראה תרגום ומצו"ד עה"פ (הושע שם). אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"ג ע' א'רס). (8) ראה לקו"ת דרושים לשבת שובה סו, ב. (9) ואתחנן ד, ל.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שכאשר בני ישראל יהיו בגלות ויסבלו צרות (רחמנא ליצלן) אזי ישוּבו
2 בתשובה וְשִׁבְתָּ עַד הַיּוֹם אֲלֶקְיָה גו' (וּלְעֵיל מְנִיָּה לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ,
3 היינו קודם לכן כְּתִיב¹⁰ כתוב) "כִּי תִדְרָשְׁנֻהוּ כִּאֲשֶׁר תִּדְרֹשׁ וּתְבַקֵּשׁ אֶת
4 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כָּל לְבָבְךָ", ומסמיכות הפסוקים מובן כי עיקר
5 התשובה ('ושבת עד ה' אלקיך') היא
6 בלב ('תדרשנו בכל לבבך') וְלָמָּה
7 מְפָרֵט הַכְּתוּב כֵּן בְּמִיחָד אֶת
8 עֵינַי "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים"
9 דְּוָקָא היינו שבמקום להרגיש את
10 נושא הלב מורגש דווקא עניין
11 הדיבור?
12 וְגַם צָרִיף לְהִבִּין בְּמָה שֶׁכְּתוּב
13 כְּסִיּוּם הַכְּתוּב "וּנְשַׁלְמָה פְּרִים
14 שְׁפִתֵינוּ", דְּהַפְרוּשׁ הַפְּשׁוּט
15 בְּזָה הוּא¹¹, דְּכִינּוּן שֶׁבִּתְשׁוּבָה
16 צָרִיכָה לְהִיּוֹת גַּם הַבָּאָת קָרְבָן
17 (פְּנִי!) בתור כפרה (כמו שמפורש
18 בתורה לגבי קרבנות שונים שחובה
19 להביאם ככפרה על חטא), וְעַכְשָׁיו
20 בּוֹמֵן הַגְּלוּת מִשְׁחָרֵב בֵּית-
21 הַמִּקְדָּשׁ אִי-אֶפְשָׁר לְהִקְרִיב
22 קָרְבָּנוֹת כַּפְּשׁוּט, הִנֵּה עַל זֶה
23 נֶאֱמַר "וּנְשַׁלְמָה פְּרִים
24 שְׁפִתֵינוּ", שֶׁאֶפְשָׁר לְהַשְׁלִים
25 אֶת עֵינַי הַקְּרָבָנוֹת עַל-יְדֵי
26 הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא כְּדִיבּוּר בְּשִׁפְתֵימֵינוּ, כִּי
27 כְּדִבְרֵי הַגְּמָרָא "תְּפִלוֹת כִּנְגֵד
28 קָרְבָּנוֹת תִּקְנוּם"¹², וְכֵן אֶפְשָׁר
29 לְהַשְׁלִים אֶת עֵינַי הַקְּרָבָנוֹת בּוֹמֵן הַזֶּה
30 עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, כְּמֶאֱמַר
31 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל¹³ בְּגִמְרָא כֹּל
32 הַעוֹסֵק בְּתוֹרַת עוֹלָה, וְלוֹמֵד אֶת
33 הַהֲלָכוֹת הַנוֹגְעוֹת לְהִקְרַב עוֹלָה,
34 כְּאִלוּ הַקְּרִיב עוֹלָה וְכוּ' וְכֵן
35 לְגַבֵּי שָׂאֵר הַקְּרָבָנוֹת, וּבְכֻלָּם זֶה
36 הַקְּרָבָנוֹת הַבָּאִים כַּכְּפָרָה עַל חֲטָא
37 וְעוֹנוֹ, וְגַם לִיְמוּד הַתּוֹרָה הוּא כְּדִיבּוּר
38 בְּשִׁפְתֵימֵינוּ. וְאִמָּנָם זֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּשׁוּט בְּכַתּוּב אֲבָל עֵדִין צָרִיף לְהִבִּין,
39 לָמָּה מְדַגֵּישׁ הַכְּתוּב אֶת עֵינַי "וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ"
40 הַשְׁלַמְתָּ עֵינַי הַקְּרָבָנוֹת בּוֹמֵן הַזֶּה עַל יְדֵי דִיבּוּר בְּשִׁפְתֵימֵינוּ כִּנְגֵד לְעֵינַי
41 הַתְּשׁוּבָה דְּוָקָא וּבְהַמְשַׁךְ לְשׁוּבָה יִשְׂרָאֵל... הֲרִי יֵשׁ קָרְבָּנוֹת

שְׂאִינָם בָּאִים לְכַפֵּרָה עַל חֲטָאִים כָּלָל, וְאִדְרָבָה, עֲקָר עֵינַי
הַקְּרָבָנוֹת הוּא לְשֵׁם כְּפָרָה עַל חֲטָאִים אֲלֵא "רִיחַ נִיחֹחַ (נַחַת רוּחַ)
לְהוֹי"¹⁴, כַּמְבֹאֵר בְּקַבְלָה וְחֲסִידוֹת, שֶׁמִּשְׁמַעוֹתָ הַרוּחָנִית שֶׁל עֲבוֹדַת
הַקְּרָבָנוֹת הִיא הַתְּקַרְבוֹת לְאִלוּקוֹת שֶׁל הָאֵדָם הַמְבִיא אֶת הַקְּרָבָן (וְגַם שֶׁל
הַדּוֹמָם, הַצּוֹמֵחַ וְהַחַי שֶׁמֵּהֵם בָּאִים
הַקְּרָבָנוֹת), וְהַתְּקַרְבוֹת הֵיא כֵּן
שֶׁתְּחִלָּה יִשְׁנֵה הַתְּעַלּוֹת מִלְּמַטָּה
לְמַעְלָה, מִצַּד הָאֵדָם אֶל הָאִלוּקוֹת,
וְלֵאחֶר מִכֵּן הַמְשַׁכָּה, הָאֵרָה וְהַתְּגַלּוֹת
מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, מִצַּד הָאִלוּקוֹת אֶל
הָאֵדָם, וְזֶהוּ שֶׁמִּמְשִׁיךְ שֶׁעִיקָר עֵינַי
הַקְּרָבָנוֹת הוּא שֶׁהָאֵדָם גּוֹרֵם רִיחַ,
הֵינּוּ נַחַת רוּחַ, לְמַעְלָה כְּכִיּוֹל, כִּי
רִיחַ הוּא עֵינַי הַהֲעֵלָאָה
מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, שְׁרָזָא
דְּקָרְבָנָא עוֹלָה עַד רְזָא דְאִין-
סוּף¹⁵ כְּדִבְרֵי הַזֹּהָרָה שֶׁסוּד הַקְּרָבָן
עוֹלָה (מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה) עַד סוּד הָאִין
סוּף, הָאִלוּקוֹת שֶׁלְּמַעְלָה מֵהָעוֹלָם
(כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר שְׁנַתְבָּאָר בְּמֶאֱמַר
שְׁלַפְנִי-זֶה¹⁶ דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל 'אֵיתָא
בְּסוּף מַסַּכַּת מְנַחוֹת' שְׁנֵאמַר
בְּהַתּוֹעֲדוֹת ר' תַּשְׂרִי שְׁנָה, יוֹצֵא לְאוּר
גַּם עִם בִּיאוּר בְּדוּךְ אֶפְשָׁר בִּידְבַר
מַלְכוּת שְׁנָה זו), וְעַל-יְדֵי-זֶה
כְּתוּצָאָה מֵהַקְּרִיבוֹת לְאִלוּקוֹת בְּדוּךְ
מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה נַעֲשֶׂה אַחֲרֵי-כֵן
עֵינַי הַנִּיחֹחַ", מְלִשׁוֹן¹⁷
נְחוֹת דְּרָגָא¹⁸, הַמִּילָה נִיחֹחַ
שֶׁלְפִי פְּשׁוּט מִתִּיחַסֵּת לְנוֹשֵׂא הַרִיחַ,
רִוְמוֹת גַּם לְבִישׁוֹ בְּאַרְמִית נְחוֹת
דְּרָגָא, לְרַדַּת דְּרוּגָה, שֶׁהוּא עֵינַי
הַהֲמַשְׁכָּה וְהַהָאָרָה הָאִלוּקִית
מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, מֵהָאִלוּקוֹת אֶל
הָאֵדָם וְהַבְּרִיאָה וְכַמְבָּאָר בְּזִהְרֵי¹⁹
וּבְתַנְיָא²⁰ שְׁעַל-יְדֵי הַקְּרָבָת
הַבְּהִמָּה שֶׁהִיא מְסוּג הַחַי שְׁכַבְרִיאָה,
נַעֲשִׂית הַעֲלָאָה וְהַמְשַׁכָּה קִירוּב הַבְּרִיאָה לְאִלוּקוֹת בְּשְׁנֵי הָאֲפּוּנִים
הָאֲמוּרִים, מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה וּמִלְּמַעְלָה לְמַטָּה כְּכֹל מִן הַחַי שֶׁבְכָל הָעוֹלָם,
וְעַל-יְדֵי עֲשׂוֹן סֵלֶת שֶׁל קִמָּה שֶׁהוּא מְסוּג הַצּוֹמֵחַ נַעֲשִׂית הַעֲלָאָה
וְהַמְשַׁכָּה כְּכֹל מִן הַצּוֹמֵחַ שֶׁפֶן הוּא גַּם כִּנְגֵד לְמִין

(10) שם, כט. (11) ראה גם שו"ע אדה"ז או"ח מהדורא תניינא ס"א ס"ט. (12) ראה ברכות כו, א.ב. (13) מנחות בסופה.
(14) ויקרא א, ט. פינחס כח, ח (ובפירש"י). ועוד. (15) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב. (16) ד"ה איתא בסוף מנחות פ"א
(ספר המאמרים תשל"ע ע' יז). (17) יבמות סג, א. (18) ראה לקו"ת פינחס עו, א. שמע"צ צב, ד. (19) ראה זח"ג רמ, ב.
(20) פל"ד (מג, ב). וראה אגה"ת פי"ב (קא, סע"א ואילך).

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 גם בנוגע למין הדומם, שעל-ידי המלח שהיה בכל קרבן
 2 שהמלח הוא מסוג הדומם, נעשית העלאה והמשכה בכל מין
 3 הדומם²¹, וכן הוא גם בנוגע למין המדבר, על-ידי האדם
 4 המְקַרֵּיב] ונמצא שעבודת הקרבנות מעלה ומרוממת ומקרבת את כל
 5 הבריאה לאלוקות (תחילה בדרך
 6 העלאה ואחר כך בדרך המשכה).
 7 וכיון שְעָקַר עֲגִזַּן הַקֶּרְבָּנוֹת
 8 הוא עֲגִזַּן 'רִיחַ גִּיחַח', לעשות
 9 נחת רוח מלמטה למעלה ולהמשיך
 10 אלוקות מלמעלה למטה, כמבואר לעיל
 11 וְרֹב הַקֶּרְבָּנוֹת אֵינִים שְׂכִימִים
 12 לְכַפְּרָה על חטאים כָּלֵל, אִם-כֵּן
 13 מִדּוּעַ מְדַגֵּישׁ הַכְּתוּב אֶת עֲגִזַּן
 14 'וַיִּשְׁלַמְהָ פָּרִים שְׂפָתֵינוּ'⁸
 15 בְּנוֹגַע לְעִזָּן הַתְּשׁוּבָה דִּוְקָא
 16 ומשמע שהכוונה במיוחד לקרבנות
 17 הללו שכן באים לכפרה?
 18 (ב) וַיּוֹכֵן זֶה הַשְּׂאֵלֹת וְהַדִּיקוּם
 19 בכתוב זה האמורים לעיל בְּהַקְדִּימִים
 20 תחילה הַמְבַאֵר בְּמֵאמָר דְּבוּר־
 21 הַמִּתְחִיל הַפּוֹתַח בַּסּוּק "שׁוּבָה
 22 יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹי' אֱלֹהֶיךָ"
 23 בְּשֵׁנַת תַּר"ל²² (שְׁנֹאמֵר על ידי
 24 אדמו"ר מהר"ש (רבי שמואל, הרביעי
 25 בשושלת אדמו"רי חב"ד) לְפָנָי
 26 מֵאָה שָׁנָה, מאה שנה לפני אמירת
 27 מאמר זה על ידי הרבי בשבת שובה
 28 בשנת תש"ל), שְׂמֵדִיק שָׁם
 29 עֲנִינֵן 'וְדוּי דְּבָרִים' שבענין
 30 התשובה (שעל זה מכוונים דברי
 31 הכתוב כאן "קָחוּ עִמְכֶם
 32 דְּבָרִים"), את השאלה האמורה
 33 לעיל, דְּלִכְאוּרָה, הֲלֹא עָקַר
 34 מִצּוֹת הַתְּשׁוּבָה הִיא הַחֲרָטָה
 35 על העבר (וכן הקבלה על העתיד)
 36 בְּלֵב, וּמָהוּ עֲנִינֵן 'וְדוּי דְּבָרִים'
 37 באמירה כִּפָּה?
 38 וּמְבַאֵר אדמו"ר מהר"ש במאמר
 39 הַזֶּה, שְׂיּוֹכֵן זֶה בְּהַקְדִּימִים
 40 מֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל²³ בַּמִּדְרָשׁ שְׂאֵלֹת לַתּוֹרָה: נִפְשׁ הַחֹטְאֹת
 41 בְּמָה תִּתְּפָפֵר על החטא, אֲמָרָה הַתּוֹרָה: יִבְיֵא קֶרֶבֶן אֲשֶׁם וַיִּתְּפָפֵר
10. לֹא. שְׂאֵלֹת לְהַקְבִּי"ה מהו התיקון והכפרה של נפש החוטאת, אָמַר
 11. הקדוש-ברוך-הוא: יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וַיִּתְּפָפֵר לוֹ. עד כאן דברי המדרש.
 12. דְּלִכְאוּרָה אֵינּוּ מוֹכֵן, מִפְּנֵי מָה אֲמָרָה תּוֹרָה "יִבְיֵא אֲשֶׁם
 13. וַיִּתְּפָפֵר לוֹ", וְהַקְבִּי"ה אָמַר "יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה", כלומר, מדוע יש
 14. הַבְדֵּל בֵּין הַדֶּרֶךְ לְהִתְקַן הַחֲטָא
 15. שאומרת התורה לדרך לתיקון החטא
 16. שאומר הקדוש-ברוך-הוא הֲלֹא
 17. כדברי הוזהר אֲוִרְיָתָא וְקוּדְשָׁא-
 18. בְּרִיף-הוּא פְּלֵא תַד²⁴ התורה
 19. והקדוש-ברוך-הוא הכול אחד (ובלשון
 20. רבנו הזקן בספר התניא, על יסוד דברי
 21. הרמב"ם "הוא הקדוש-ברוך-הוא
 22. וְחֻכְמָתוֹ התורה שהיא חכמתו ורצונו
 23. של הקדוש-ברוך-הוא אֶחָד"²⁵),
 24. וּמִפְּנֵי מָה הֵם התורה והקדוש-
 25. ברוך-הוא מְחַלְקִים
 26. בְּתִשׁוּבוֹתֵיהֶם לגבי תקנתו של
 27. החוטא שהתורה אומרת שהכפרה היא
 28. על ידי הקרבן והקדוש-ברוך-הוא אומר
 29. שהכפרה היא על ידי התשובה?
 30. וְעוֹד זֹאת, שְׂחֻלְקִים הֵם
 31. בְּתַכְלִית, והשאלה מתחזקת יותר
 32. לאור העובדה שההבדל בין תשובת
 33. התורה לתשובתו של הקדוש-ברוך-
 34. הוא לשאלה מה תקנתו של החוטא
 35. הוא הַבְדֵּל 'בתכלית', מן הקצה אל
 36. הקצה, כִּי הַכַּפְּרָה שְׂעַל-יְדֵי
 37. הַקֶּרְבָּנוֹת היא רַק עַל
 38. הַשְּׂגָגוֹת, חטאים שנעשו בשוגג
 39. וְלֹא עַל הַזְּדוּנוֹת ואין הקרבנות
 40. מְכַפְּרִים על חטאים שנעשו במזיד,
 41. שְׂהָרִי עַל מְזִיד אֵין שׁוּם
 42. תַּקְנָה עַל-פִּי הַתּוֹרָה ועל פי
 43. התורה, החוטא במזיד נענש גם אם
 44. עשה תשובה ורק על חטא בשוגג
 45. נאמר בתורה שניתן לכפר על כך על
 46. ידי קרבן. וְאֵף שְׂמַעֲנָה הַתּוֹרָה
 47. הוּא "יִבְיֵא אֲשֶׁם" כו',
 48. וּבְקֶרֶבֶן אֲשֶׁם, הִנֵּה מְלִבְד
 49. הָאֲשֶׁם שְׂבָא עַל סַפְק שׁוּגְגִי, והוא 'אשם תלוי' שעל האדם להביא
 50. בַּמִּקְרָה סַפְק הָאֵם עַבְרָה בַּשְּׂגָגָה או לא (למשל, העושה מלאכה בשוגג

(21) עץ חיים שער נ (שער קיצור אבי"ע) ספ"ב. ועוד. (22) ספר המאמרים תרכ"ט ע' שנח ואילך. (23) ילקוט שמעוני תהלים מזמור כה (רמז תשב). (24) ראה תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז תיקון ו בתחילתו. לקו"ת נצבים מו, א. ועוד. (25) תניא פ"ב. וראה רמב"ם ה' יסוה"ת פ"ה ה"י. ה' תשובה פ"ה ה"ה. שמונה פרקים להרמב"ם פ"ה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 כערב שבת בין השמשות שהעושה מלאכה בשוגג בשבת עצמה מביא קרבן
 2 חטאת, ובבין השמשות שהוא ספק שבת, מביא קרבן 'אשם תלוי' וקרבן זה
 3 אכן לא בא על עבירה במזיד, אבל **ישגו** גם **אשם** מסוג אחר **שָׁבָא על**
 4 **הַדְּוֹנוֹת**, כמו למשל 'אשם גזלות' שצריך להביא מי שגול ונשבע לשקר
 5 שלא גזל, ואם כן לכאורה גם על פי
 6 התורה יש כפרה על ידי קרבן גם על
 7 עבירות במזיד, אין זו קושיא, כי **הָרִי**
 8 **מִבְּאֵר בְּזָה** 26 בתורת החסידות
 9 **שְׁהָאָשָׁם עֲצָמוּ אֵינוּ מִכֶּפֶר**
 10 **עַל הַדְּוֹנוֹת**, גם במקרה שחובה
 11 להביא קרבן אשם על עבירה במזיד,
 12 אין פירושו של דבר שקרבן האשם
 13 עצמו מכפר על החטא שנעשה במזיד
 14 **אֲלֵא שְׁבִינָן שְׁהִקְרַבְנָן צְרִיף**
 15 **לְהִיּוֹת יחד עם הַתְּשׁוּבָה**
 16 **(שְׁכַשְׁמִיבֵיא קְרַבְנָן צְרִיף**
 17 **לְהִיּוֹת "שָׁב מִדִּיעֲתוּ" 27**
 18 כמבואר בגמרא רק מי שהיה נמנע
 19 מלעבור את העבירה אילו היה יודע
 20 שיש איסור בדבר, מביא קרבן על
 21 עבירה בשוגג אבל מי שלא היה נמנע
 22 מלעבור את העבירה אפילו אם היה
 23 יודע שהמעשה אסור, כגון מומר, אינו
 24 מביא קרבן על שגגתו, ונמצא שיחד
 25 עם הקרבן יש גם חרטה ותשובה),
 26 **הִנֵּה עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה מִתְּבַטֵּל**
 27 **הַחֲמֵר שְׁבִמְזִיד** חומרת המעשה
 28 כעבירה במזיד מתבטלת **וְנִעְשָׂה**
 29 החטא **כְּשׁוּגָג** שהוא כמובן פחות
 30 חמור ממזיד, **וְלֹאֲחֲרֵי שְׁנַעְשָׂה**
 31 **כְּשׁוּגָג, אָזִי מוֹעִיל קרבן**
 32 **הָאָשָׁם לְכַפֵּר עַל הַשׁוּגָג.**
 33 **וְנִמְצָא, שְׁמַעֲנָה הַתּוֹרָה**
 34 **"וְיָבִיא אָשָׁם וְיִתְּכַפֵּר לוֹ",**
 35 **הוא** לאמיתו של דבר **תִּקְנָה רק**
 36 **עַל הַשְּׁגָגוֹת** ואכן אין קרבן המכפר
 37 על חטא במזיד, **וְאֵלוּ בְּמַעֲנָה**
 38 **הַקִּבְּ"ה "נִעְשָׂה תְּשׁוּבָה וְיִתְּכַפֵּר לוֹ", הָרִי הַתְּשׁוּבָה מִכֶּפֶרְתָּ**
 39 **גַּם עַל הַדְּוֹנוֹת, ש"אֵין לָךְ דְּבַר הַעֲוֹמֵד בְּפִנֵּי הַתְּשׁוּבָה" 28,**
 40 כדברי הרמב"ם, והדבר כולל גם חטא במזיד, כיוון ש**עַל-יְדֵהּ** על ידי
- התשובה **מִשְׁתַּנָּה הָאָדָם (עַר שְׁטַעֲלִט זִיף אֵיבְעַר** הוא משנה את
 עצמו ואת מעמדו) **מִן הַקֶּצֶה אֶל הַקֶּצֶה,** ממצב של חטא וריחוק מאת
 ה' למצב של קירבה לה' **וּמִתְעַלָּה בְּתַכְלִית הַעֲלִי,** וההתעלות היא
 עד כדי כך, כדברי הגמרא, **ש"בְּמִקּוֹם שְׁבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים,**
אֲפִילוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵין
יְכוּלִים לַעֲמֹד שָׁם" 29 ונמצא
 שההבדל בין תשובת התורה לשאלה
 מה התיקון של נפש החוטא לתשובה
 של הקדוש-ברוך-הוא הוא הבדל מן
 הקצה אל הקצה כי, כאמור, תשובת
 התורה שהכפרה היא על ידי קרבן
 מתייחסת רק לחטאים בשוגג ואילו
 תשובת הקדוש-ברוך-הוא שהכפרה
 היא על ידי תשובה מתייחסת גם
 לחטאים במזיד, ולכן מתחזקת השאלה
 מה טעם ההבדל והרי הקדוש-ברוך-
 הוא והתורה הם אחד?
וּמִמְשִׁיף בְּמֵאָמַר אדמו"ר מהר"ש **בְּמֵאָמַר**
 הנזכר, **שְׁיֻבָן כָּל זֶה בְּהִקְדָּים**
לְהִבִּין תְּחִילָה מֵהוּ עֲנִין
הַקְּרִבְנוֹת, שְׁלֹכְאוּרָה יִפְלֵא
הָרִי זֶה דְּבַר פֶּלֵא וְתִמְהִיָּה
שְׁכַשְׁהָאָדָם חוֹטֵא וְעוֹבֵר עֲבִירָה
 נגד ציווי ה' **מִבִּיא קְרַבְנָן בְּהֵמָה**
וְעַל-יְדֵי-זֶה מִתְּכַפֵּר לוֹ
הַחֲטָא, וְהִפְלֵא הוא וְאֵיף
מִתְּכַפֵּר עַל-יְדֵי הַקְּרִבָּת
הַבְּהֵמָה, חֲטָא הָאָדָם אֲשֶׁר
חֲטָא?
 וממשיך ומפרט את הפלא והתמיהה:
וְהִינֵנו, דְּכִינֵן שְׁעֲנִין "וְיָבִיא
אָשָׁם וְיִתְּכַפֵּר לוֹ" הוא מַעֲנָה
הַתּוֹרָה לשאלה מהי תַקְנָתוּ של
הַחֲטָא, וְעֲנִין הַתּוֹרָה הוא
הַכְּנָה וְהַשְּׁגָה, כך שרדברי התורה
 צריכים להתקבל בשכל ובהיגיון **הִנֵּה**
כֵּאֵן הַמִּקּוֹם לְשֵׂאל מֵהִי
הַסִּפְרָה בְּהַכְּנָה וְהַשְּׁגָה הסברה המתקבלת בשכל **בְּעֲנִין הַכֶּפֶרָה**
שְׁעַל-יְדֵי הַקְּרִבְנוֹת, הִינֵנו שְׁעַל-יְדֵי הַקְּרִבָּת הַבְּהֵמָה מִתְּכַפֵּר
חֲטָא הָאָדָם והרי לכאורה אין שום קשר בין הבהמה לחטא שחטא האדם?

26) אוה"ת יו"כ ס"ע א'תקנו ואילך. ספר המאמרים תרל"ג ח"א ע' קמט. ספר המאמרים תרל"ו ח"ב ריש ע' שי. המשך תער"ב ח"ג ע' א'רנג. וראה גם לקוטי שיחות חט"ז ע' 421. שיחת ש"פ צו תשמ"ט (ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 352). שיחת ש"פ לך תשמ"ה (התוועדויות תשמ"ה ח"א ע' 572 ואילך). 27) ראה שבועות כו, ב. וש"נ. 28) רמב"ם ה' תשובה ספ"ג. 29) שם פ"ז ה"ד.

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ג) וּמִבָּאֵר בַּמַּאֲמָר, דְּהִנֵּה כְּתִיב³⁰ בְּתַהֲלִים שֶׁהָאֵדָם אוֹמֵר
2 לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אַחֲזֹר וְקָדָם צִרְתָּנִי, וּלְפִי פִשְׁטוֹ הַכְּתוּב אוֹמֵר שִׁיעִירַת
3 גּוֹף הָאֵדָם הִיא כֵךְ שִׁישׁ לוֹ 'פְּנִים' וְאֶחָדוֹר' וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³¹
4 בְּמִדְרַשׁ רַבֵּה, אֹדוֹת בְּרִיאַת אָדָם הֵרָאשׁוֹן שֶׁהוּא יַעִיר כְּפִי שֶׁל הַקַּדוֹשׁ-בְּרוּךְ
5 הוּא שֶׁהָאָדָם נִבְרָא "אַחֲזֹר
6 אַחֲרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְקָדָם
7 רֵאשׁוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית".²
8 וּפְירוּשׁ הַדְּבָרִים הוּא "אַחֲזֹר
9 לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית", אָדָם
10 הֵרָאשׁוֹן נִבְרָא אַחֲרוֹן כִּי בְּרִיאַת
11 הָאָדָם הִיְתָה בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי,
12 לְאַחֲרֵי כֹל שֶׁאֵר הַנִּבְרָאִים
13 שֶׁנִּבְרָאוּ בַּיּוֹם שֶׁלִּפְנֵי-זֶה,³
14 הַחַל מֵהַיּוֹם הֵרָאשׁוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית,
15 וְגַם בְּנוֹגַע לְנִבְרָאִים שֶׁנִּבְרָאוּ
16 בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי עֲצָמוֹ, מִזְכָּח
17 בְּפִשְׁטוֹת הַכְּתוּבִים שֶׁתַּחֲלָה נִבְרָאוּ שְׁאָר
18 הַנִּבְרָאִים שֶׁאֵר הַנִּבְרָאִים שֶׁנִּבְרָאוּ
19 בַּיּוֹם שִׁישִׁי, וְלִבְסוּף נִבְרָא
20 הָאָדָם. וְעִנִּין זֶה שֶׁכָּל
21 הַנִּבְרָאִים קָדְמוּ לְאָדָם וּנְבְרָאוּ
22 לְפָנָיו, הוּא לֹא רַק קָדִימָה
23 בְּזִמְנָן, אֲלָא גַם קָדִימָה וַיִּתְרוֹן
24 וְעִדִּיפוֹת בְּמַעֲלָה וְחִשְׁבּוֹת
25 (וְאִדְרָבָה, מִצַּד הַקָּדִימָה
26 בְּמַעֲלָה, נַעֲשִׂית גַּם הַקָּדִימָה
27 בְּזִמְנָן שֶׁהִיא תּוֹצְאָה שֶׁל הִיתְרוֹן
28 וְהַעֲדִיפוֹת בְּמַעֲלָה), כְּמוֹכֵן מִזֶּה
29 שְׁאֵנוּ רוֹאִים כְּפּוֹעַל שֶׁהָאָדָם
30 נִזְוֵן וּמִקְבֵּל חַיּוֹת מִזֶּהֱחִי, וְאַפִּילוֹ
31 מִצְמוּמַת הָאֵדָם וְהָאֵדָם נִזְוֵן שֶׁהוּא בְּרַמָּה
32 יוֹתֵר נְחוּתָה מִזֶּהֱחִי שֶׁהִיא בְּצוּמָה יֵשׁ
33 פְּחוֹת חַיּוֹת מֵאִשֶׁר בְּחִי, וְאַפִּילוֹ
34 מִדְּוֹמָם שִׁישׁ בּוֹ פְּחוֹת חַיּוֹת מֵאִשֶׁר
35 בְּחִי, גַּם מִמֵּנוּ הָאֵדָם נִזְוֵן וּמִקְבֵּל חַיּוֹת
36 וְהִינּוּ, שֶׁהָאָדָם מִכְּרַח לְכָל
37 שְׁאָר סוּגֵי הַנִּבְרָאִים וּמוֹכַח
38 הַסְתַּמֵּךְ עֲלֵיהֶם לְצַרְף קִיּוֹם
39 מִצְמִיאוֹתוֹ, שֶׁהִרִי אִם לֹא יֵאָכֵל
40 אֶת הַמִּזוֹן הַבָּא מִזֶּהֱחִי, הַצּוּמָה וְהַדְּוֹמָם
41 - יִחַלֵּשׁ, וְעַד שֶׁבִּהְעֵדֵר הָאֲכִילָה אִם הָאֵדָם לֹא יֵאָכֵל כֻּלָּל יִתְקַן
42 שֶׁתִּפְרַד הַנֶּפֶשׁ מִן הַגּוֹף בְּרַבּוֹת הַיָּמִים אִם יַעֲבֹרוּ יָמִים רַבִּים לֹלָא
43 אֲכִילָה, מִזֶּה-שְׁאִין-כֵּן שְׁאָר הַנִּבְרָאִים מִדְּוֹמָם-צְמוּמַת-חִי אֵינָם

(30) תהלים קלט, ה. (31) ראה ב"ר פ"ח, א. (32) ראה גם ל"ת להאריז"ל עה"פ עקב ח, ג. לקו"ת צו יג, סע"ב ואילך. ובכ"מ.
(33) ראה עץ חיים שער הכללים פ"א-ב. שער התיקון פ"ה. שער המלכים פ"א וסופ"ה. תו"ח ד"ה בראשית ברא (השני)

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ביום השישי אחרי שכל הנבראים כבר נבראו והן במעלה ששורשו מעולם
2 התיקון שלמטה משורש החיצונית-דומם שמהם האדם ניזון ושורשם הוא
3 מעולם התהווה שקדם לעולם התיקון הן בזמן והן במעלה.
4 **וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף בְּזֶה, דְּכָשֶׁם שֶׁבְכָל־לֹת הַבְּרִיאָה, נִבְרָאוּ תַחֲלָה**
5 **שְׁאָר הַנְּבִרָאִים, וְהָאָדָם נִבְרָא**
6 **לְבִסּוֹף דְּוָקָא, וְכַאֲמֹר, לִכְן הוּא**
7 'אחורי' למעשה בראשית, הנהגה על-
8 דְּרַךְ זֶה הוּא גַם בְּבְרִיאַת
9 הָאָדָם גּוֹפָא עֲצוּמֵי, שֶׁהַגּוֹף
10 שהוא כמובן נחות מהנפש נִתְהַוָּה
11 בפועל לִפְנֵי הַנֶּפֶשׁ, כְּמוֹ
12 **שֶׁתּוֹבֵב³⁴ בְּתוֹרַת אֲדוּת בְּרִיאַת אִים**
13 הראשון וַיִּפְחַ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
14 בְּאִפּוֹ בְּגוֹפוֹ נִשְׁמַת חַיִּים,
15 וְהִינּוּ, שֶׁ"וַיִּפְחַ נִשְׁמַת חַיִּים"
16 הוּא "בְּאִפּוֹ", בְּגוֹף,
17 שֶׁתַּחֲלִילָה קוֹדֵם שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
18 הוּא נִתֵּן בּוֹ נִשְׁמַת הַיָּהּ גּוֹף הָאָדָם
19 גַּלְמֵי, לֵלֵא חַיִּים, כְּמוֹ שֶׁתּוֹבֵב³⁵
20 בתהלים גְּלַמֵי רָאוּ עֵינַיִךְ, כְּלוֹמֵר,
21 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רָאָה אֶת הָאָדָם עוֹד
22 בהיותו גולם, לפני שהייתה בו נשמה
23 וחיות, וְכִידוּעֵי³⁶ בתורת החסידות
24 שֶׁנִּשְׁתַּנְּתָה יִצִּירַת הָאָדָם
25 מִיִּצִּירַת שְׁאָר הַנְּבִרָאִים, שֶׁכָּל
26 הַנְּבִרָאִים נִתְהַוּוּ גּוֹפִים וְנִפְשָׁם
27 כְּאֶחָד מִיַּד שֶׁנִּבְרָא גּוֹפֵם הִיָּה זֶה גּוֹף
28 חַי וְלֹא הָיָה בְּבְרִיאַתָם שְׁנֵי שְׁלִבִים,
29 מֵהַשְּׂאִינֵן כֵּן יִצִּירַת הָאָדָם,
30 הִיָּה זֶה בְּשְׁנֵי שְׁלִבִים בְּתַחֲלָה
31 נִתְהַוָּה גּוֹפּוֹ שֶׁל הָאָדָם וְהִיָּה
32 גַּלְמֵי לֵלֵא חַיִּים, וְאַחֲרֵי-כֵן "וַיִּפְחַ
33 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּאִפּוֹ בְּגוֹף
34 הָאָדָם נִשְׁמַת חַיִּים", ו"מֵאֵן
35 דְּנִפְחַ - מֵתוֹכִיָּה נִפְחַ"³⁷ וְעַל
36 כֵּן שְׁתַּנְּתָה הַנִּשְׁמַת בְּגוֹף הָאָדָם נִקְרֵאת
37 בְּתוֹרַת 'וַיִּפְחַ' נִאֲמַר בְּוֹהֵר שֶׁהַנִּפְחַ
38 (מוציא מגופו אויר כדי לנפח), מֵתוֹכּוֹ
39 הוּא נִפְחַ, כִּשְׁוֹנָה מֵאָדָם הַמְּדַבֵּר שֶׁאֲמַנֵּם גַּם הוּא מוֹצִיא אֶת הַבַּל אֲבָל זֶהוּ הַבַּל
40 חִיצוֹנִי וְלֹא מֵתוֹכּוֹ וּמִפְּנִימִיּוֹתָיו, וְכֵן גַּם בְּנִמְשָׁל, נִשְׁמַתוֹ שֶׁל יְהוּדִי הִיא 'חֵלֶק
41 אֶלּוּקָה מִמַּעַל מִמַּשׁ' (לשון ספר התניא) וְבִאֵת מֵתוֹכִיָּה וּפְנִימִיּוֹת הָאֱלּוּקוֹת,
42 כְּבִיכּוֹל. וְעַנְּנָן זֶה שֶׁהַגּוֹף נִתְהַוָּה לִפְנֵי הַנֶּפֶשׁ בְּזֶמַן, מוֹרָה עַל

קְדִימַת מַעֲלַת הַגּוֹף לְגַבֵּי הַנֶּפֶשׁ וְכַמְבוּאָר לְעֵיל לְגַבֵּי הַעוֹבְדָה
שֶׁהָאָדָם נִבְרָא אַחֲרֵי חַיִּי, הַצּוֹמַח וְהַדּוֹמֵם שֶׁהִדְבֵּר הוּא כְּתוֹצָאָה מִזֶּה שִׁישׁ
לֵהם יִתְרוֹן מַעֲלָה עֲלֵיהֶם בְּחַשְׁבִּיבוֹתָם (בְּשֵׁרָשָׁם).
וְכֵן כְּדוֹמָה לֵאמֹר לְעֵיל אֲדוּת הַיָּחִס בֵּין גּוֹף הָאָדָם לְנִשְׁמַתוֹ הוּא גַם
בְּעֹבְדוֹת ה' שֶׁל הָאָדָם, כְּפִי
שֶׁמִּמְשִׁיךְ וּמְבַאֵר.
דְּהִנְהָ, בְּעַנְּנָן הַמְּצוֹת יֵשׁ
מַעֲשֵׂה הַמְּצוֹת בְּפּוֹעֵל וְכֹנֵנַת
הַמְּצוֹת שֶׁהִיא בְּמוֹחַ וּבִלְבַב, שֶׁהֵם
הַמַּעֲשֵׂה וְהַכּוֹנֵנַת דְּגִמַּת גּוֹף וְנִפְשׁ
(כְּמִבְּאֵר פְּתִינָא³⁸ בְּאִרְכּוּת מִצַּד
אֶחָד אֶת חַשְׁבִּיבוֹת הַמַּעֲשֵׂה בְּפּוֹעֵל
שֶׁהוּא הַעֵינֵךְ, וּמִצַּד שְׁנֵי אֶת חַשְׁבִּיבוֹת
הַכּוֹנֵנַת), וְהִינּוּ, שֶׁשְׁעִשִּׁית
הַמְּצוֹת ('גּוֹף') צְרִיכָה לְהִיּוֹת
בְּכּוֹנֵנָה ('נֶפֶשׁ'), אֲבָל אֶף-עַל-
פִּי-כֵן לְמִרּוֹת שֶׁהַכּוֹנֵנָה אֲכַן חֲשׁוּבָה
מֵאֲדָר, מְכַל מְקוֹם הַתַּחֲלָה
וְהַעֲקָר שֶׁל כָּל מִצְוָה הוּא
מַעֲשֵׂה הַמְּצוֹת ('גּוֹף'),
כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³⁹ בְּמִשְׁנָה
בְּפִרְקֵי אֲבוֹת "הַמַּעֲשֵׂה הוּא
הַעֲקָר". וְעַד מַעֲלָתוֹ וְחַשְׁבִּיבוֹתוֹ שֶׁל
הַמַּעֲשֵׂה הִיא עַד כִּדֵּי כֵן שֶׁגַם
בְּתַפְּלָה צְרִיף לְהִיּוֹת עַנְּנָן
הַמַּעֲשֵׂה הוּא הַדִּיבּוּר וּמִבְּטָא
הַמִּלִּים בְּפּוֹעֵל, דְּעַם הִיּוֹת
שֶׁהַתַּפְּלָה הִיא עֹבְדָה עֲבוֹדַת ה'
שְׁבִלְבַב, וַיֵּשׁ בָּהּ דָּגֵשׁ חֹזֵק עַל עֵינָן
לְכּוֹנֵנָה וְהַרְגֵשׁ כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ
ז"ל⁴⁰ בְּגַמְרָא, עַל הַתּוֹכַח בְּקִרְיַת
שֶׁמַּע וְלַעֲבָדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם "אִיזוּהִי
עֹבְדָה שְׁבִלְבַב - זוֹ תַפְּלָה",
מְכַל-מְקוֹם בְּתַפְּלָה צְרִיף
לְהִיּוֹת לֹא רַק הַכּוֹנֵנָה, אֲלָא גַם הַמַּעֲשֵׂה, וְעַד
שֶׁאֵפִילוֹ בְּתַשׁוּבָה צְרִיף לְהִיּוֹת גַּם עַנְּנָן הַמַּעֲשֵׂה.
אֲמָנָם אֶף-עַל-פִּי שֶׁהָאָדָם הוּא "אֲחֹר לְמַעֲשֵׂה
בְּרִאשִׁית" (כַּנִּ"ל), הָרִי הוּא גַם "קֶדֶם
הֵינּוּ הַחֲרֻטָּה עַל הַעֲבֵר וְהַקְּבֵלָה עַל הַעֲתִיד, צְרִיף לְהִיּוֹת גַּם עַנְּנָן
הַמַּעֲשֵׂה הַיּוֹדִי בְּדַבְרִים.
אֲמָנָם אֶף-עַל-פִּי שֶׁהָאָדָם הוּא "אֲחֹר לְמַעֲשֵׂה בְּרִאשִׁית"
(כַּנִּ"ל כְּמִבְּוֹאָר לְעֵיל בְּאִרְכּוּת), הָרִי מִצַּד שְׁנֵי, הָאָדָם הוּא גַם "קֶדֶם

פ"ז ואילך. ובכ"מ. 34) בראשית ב, ז. 35) תהלים קלט, טז. וראה סנהדרין שבהערה 46. תו"א שבהערה הבאה. 36) ראה תו"א בראשית ד"ה להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם משאר כל הנבראים (ג, ד ואילך). 37) תניא רפ"ב בשם הזהר. 38) פל"ח. 39) אבות פ"א מ"ז. 40) תענית ב, סע"א.

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, ויש לאדם מעלה ויתרון על כל שאר הברואים כי
 2 עֶקֶר הַמִּכּוֹן המטרה העיקרית בְּבְרִיאַת כָּל שְׂאֵר הַנְּבֻרָאִים הוא
 3 הָאָדָם, וְהִינוּ, שְׂבִירֵיאת כָּל שְׂאֵר הַנְּבֻרָאִים אֵינָה תְּכַלִּית
 4 ומטרה בַּפְּנֵי עֲצָמָה, אֲלָא רק אמצעי כי כָּל הַתְּהוּוֹתָם של כל שאר
 5 הַנְּבֻרָאִים היא בְּשִׁבִיל הָאָדָם,
 6 כְּמֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל במשנה
 7 "כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיִּב לֹמַר
 8 בְּשִׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם"⁴¹,
 9 וְ"כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֲלָא
 10 לְצוּוֹת לְזָה"⁴². להיות בשירותו
 11 של האדם וְזוֹהִי עֵינֵינוּ זה שהאדם
 12 הוא המטרה והתכלית של כל הבריאה
 13 גַּם הַסִּפָּה לְכֹן שֶׁהָאָדָם נִבְרָא
 14 בְּאַחֲרוֹנָה, וכל הנבראים נבראו
 15 לְפָנָיו בְּכַדִּי שֶׁ"יִמְצָא הָאָדָם הַכֹּל
 16 מוֹכֵן לְפָנָיו"⁴³ כי כולם נבראו
 17 בְּשִׁבִילוֹ ולמענו וכדי לשרת אותו.
 18 וְזוֹהוּ גַּם מֵה שְׂאוּמְרִים בנוסח
 19 הַתְּפִילָה על רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה, א'
 20 בַּתְּשׁוּבָה, יוֹם בְּרֵא אָדָם
 21 הָרֵאשׁוֹן⁴⁴ שנברא ביום השישי
 22 לְבְרִיאָה הַתְּחִילָה כ"ה בַּלּוּל, "זָה
 23 הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֵׂיךָ, זְכָרוֹן
 24 לַיּוֹם רֵאשׁוֹן"⁴⁵, כי אֶף-עַל-
 25 פִּי שְׂבִירֵיאת הָאָדָם הִיְתָה לֹא
 26 בַּתְּחִילַת הַבְּרִיאָה אלא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי
 27 לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וּבַיּוֹם
 28 הַשִּׁשִּׁי גּוֹפָא עֲצוּמוֹ, לא בתחילת
 29 הַיּוֹם אלא בְּשַׁעוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת
 30 שֶׁל הַיּוֹם (כְּמֵבְאֵר בְּמֵאֵמֶר
 31 מִסֵּפֶת סַנְהֶדְרִין)⁴⁶, מִכָּל-
 32 מְקוֹם "זָה הַיּוֹם" יום בריאת
 33 אָדָם הָרֵאשׁוֹן דְּרָקָא הוּא "תְּחִלַּת
 34 מַעֲשֵׂיךָ", וְלֹא כ"ה בַּלּוּל,
 35 יוֹם הַתְּחִלַּת בְּרִיאַת הָעוֹלָם⁴⁷
 36 אֶף שֶׁלְכַאוּרָה הוּא תְּחִלַּת מַעֲשֵׂיךָ, כי
 37 עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָאָדָם שְׂהוּא
 38 כְּאֵמֹר הַמְּטָרָה וְהַתְּכִלִּית של כל
 39 הַבְּרִיאָה, הִנֵּה כָּל שְׂאֵר הַנְּבֻרָאִים

הם כָּאֵלוֹ שֶׁלֹּא נִתְהוּוּ כָּלָל עֵדֵינוּ (כְּמוֹ שֶׁפָּתַח הַמַּהְרֵש"א
 ב'חֲדוּשֵׁי אֲגָדוֹת'⁴⁸ וזה לשונו (כְּמוֹבֵא בַּהֲעֵרָה כֵּאן): "הָאָדָם הִיָּה
 תְּכִלִּית של כל הבריאה, וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם"),
 מִיֵּן שֶׁכָּל בְּרִיאָתָם של כל הַנְּבֻרָאִים כּוֹלֵם הִיא בְּשִׁבִיל הָאָדָם.
 וְעַל-יְדֵי הָאָדָם שְׂעוּבָה אֵת ה'
 בְּעוֹלָם נַעֲשִׂית שְׁלֵמוֹת כָּל
 הַבְּרִיאָה שִׁיְהִיָּה בָּה גְלוּי
 אֲלֻקוֹת, וְהִיא תְּכִלִּית הַכּוֹנוּה של
 הַבְּרִיאָה שֶׁבְּתוֹךָ מְצִיאוֹת גַּשְׁמִית שֶׁמַּצַּד
 טְבֻעָה הִיא מְסַתִּירָה על הַאֲלוּקוֹת הִיָּה
 גְלוּי אֲלוּקוֹת, וְכִדְוִיע'⁴⁹ מֵאֵמֶר
 חֲכָמֵינוּ ז"ל בַּמְדַּרְשׁ שְׂבִיּוֹם
 שְׁנִבְרָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, אָמַר
 מִיָּד עִם בְּרִיאָתוֹ כִּלְשׁוֹן הַכְּתוּב
 בַּתְּהִלִּים "הַיְוָי מְלֶךְ גְּאוֹת
 לְבִשׁ"⁵⁰, וְבוֹה הַכְּרוֹי וְהַצְּהִיר לְכָל
 הַנְּבֻרָאִים שֶׁהַקּוֹדֵשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בּוֹרֵא
 הָעוֹלָם וּמֶלֶךְ הָעוֹלָם וְאָמַר לְכָל
 הַנְּבֻרָאִים כִּלְשׁוֹן הַכְּתוּב בַּתְּהִלִּים
 "בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעָה,
 נִבְרָכָה לְפָנָי הַיְוָי עֲשֵׂנוּ"⁵¹,
 וְהִינוּ, שֶׁעַל-יְדֵי עַל יְדֵי הָאָדָם
 דְּרָקָא נַעֲשֵׂה "הַיְוָי מְלֶךְ"
 כָּכָל הַבְּרִיאָה וְזוֹה מוֹבֵן גּוֹדֵל
 מַעֲלָתוֹ של האדם שֶׁלֹּכֵן הוּא 'קָדָם'
 לְכָל הַבְּרִיאָה.
 וְכֵן הוּא כָּכָל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה,
 שֶׁעֵנֵינוּ הַמְהוּת וְהַתּוֹכֵן של הַיּוֹם, כִּפִּי
 שְׂאוּמְרִים בְּנוֹסַח הַתְּפִילָה של ראש
 הַשָּׁנָה, בּוֹ מְבַקְשִׁים הַמְּקוֹדֵשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 "מְלֶךְ עַל הָעוֹלָם כָּלוֹ
 בְּכַבּוּדְךָ כּוֹי וְיַדַּע כָּל פְּעוּל כֹּל
 נִבְרָא כִּי אַתָּה פְּעַלְתּוֹ, וְיִבִּין כָּל
 יְצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ, וְיֹאמֶר
 כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶס, הַיְוָי
 אֲלֵקָי יִשְׂרָאֵל מְלֶךְ, וּמְלַכְתּוֹ

(41) סנהדרין לו, א (במשנה). (42) ברכות ו, סע"ב. וראה רמב"ם בהקדמה לפירוש המשניות (ד"ה אח"כ ראה להסתפק).
 (43) ראה סנהדרין לח, א ובפירוש"י. (44) ראה תוד"ה לתקופות ר"ה ת, א. (45) תפילת מוסף דר"ה (ר"ה כז, א). וראה ר"ן
 לר"ה טז, א. חדא"ג מהרש"א שם כז, א. בחיי בראשית א, ג. פסיקתא דרב כהנא פייסקא כג (בחודש השביעי). לקו"ת
 נצבים מז, ג. המשך תרס"ו ע' כח. ובכ"מ. (46) לח, ב. (47) ויק"ר רפכ"ט. פסיקתא דרב כהנא שבהערה 45. יל"ש פינחס
 רמז תשפב. ועוד. (48) ושם: "האדם הי' תכלית של כל הבריאה, וכאילו לא נברא שום דבר קודם בריאת אדם". (49) ראה
 פרקי דר"א פ"א. זהר ח"א רכא, ב. ח"ג ס"פ אמור. (50) תהלים צב, א. (51) שם צה, ו.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בכל מְשָׁלָה⁵², והרי זה כמו תוכן דברי אדם הראשון ביום בריאתו,
 2 ראש השנה הראשון, שכל הבריאה תכיר במלכות ה' ותבטל אל ה', (ה' מלך
 3 גאות לבש, 'באו שנתחווה... לפני ה' עושרו) כַּמְבָּאָר בְּכִתְבֵי
 4 הָאֲרִיז"ל⁵³ שְׁנוּסָה זֶה בְּתִפְלַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה קָאֵי מִכּוּוֹן עַל שְׁלֹשָׁה
 5 עוֹלָמוֹת הַנִּקְרָאִים בְּרִיאָה -
 6 יְצִירַת-עֲשֵׂיָה ("פְּעוּל" - 1 וּמְלִכּוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה⁵², כַּמְבָּאָר בְּכִתְבֵי
 7 יְצִירַת-עֲשֵׂיָה, "יְצוּר" - 2 הָאֲרִיז"ל⁵³ שְׁקָאֵי עַל שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת בְּרִיאָה-
 8 יְצִירָה, וְ"כָל אֲשֶׁר נִשְׁמָה 3 יְצִירַת-עֲשֵׂיָה ("פְּעוּל" - יְצִירָה, "יְצוּר" -
 9 בְּאִפּוֹ" - 4 "יְצִירָה, וְ"כָל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ" - בְּרִיאָה),
 10 וּבִפְרִטוּת יוֹתֵר הַכוּוֹנָה הֵן בְּרִיאָה-
 11 יְצִירַת-עֲשֵׂיָה הַפְּרִטִיִּים כְּפִי 5 הֵן בְּרִיאָה יְצִירַת-עֲשֵׂיָה הַפְּרִטִיִּים, וְהֵן (לְמַעַלָּה
 12 שֵׁם חֵלֶק מִסֹּדֵר הַשְּׁתַלְשּׁלוֹת' שֶׁל 6 יוֹתֵר) בְּרִיאָה-יְצִירַת-עֲשֵׂיָה הַפְּלִלִיִּים, הָרִי זֶה
 13 הָאֹרֶךְ הָאֱלוּקִי הַיּוֹרֵד וְנִמְשָׁךְ מִדְּרָגָה 7
 14 לְדְרָגָה, וְהֵן (לְמַעַלָּה יוֹתֵר כְּפִי 8
 15 שְׁשֻׁלוֹשׁ עוֹלָמוֹת אֵלוֹ הֵם בְּדְרָגָה גְבוּהָה
 16 יוֹתֵר) 9 בְּרִיאָה-יְצִירַת-עֲשֵׂיָה
 17 הַפְּלִלִיִּים, כַּמְבּוּאָר בְּקַבְלָה וְחִסְדוֹת
 18 שֶׁמְלַבֵּר הַחֲלוּקָה לְעוֹלָמוֹת פְּרִטִיִּים כְּפִי
 19 שְׁהִיא בִסֹּדֵר הַשְּׁתַלְשּׁלוֹת, גַּם
 20 בְּמִדְרֻגוֹת שֶׁלְמַעַלָּה מִסֹּדֵר
 21 הַשְּׁתַלְשּׁלוֹת' יֵשׁ חֲלוּקָה כְּלִלִית
 22 לְעוֹלָמוֹת אֵלוֹ וְהַמוֹשָׁג עוֹלָמוֹת בְּרִיאָה-
 23 יְצִירַת-עֲשֵׂיָה הַכְּלִלִיִּים מִתְפַּרֵּשׁ בְּדֶרֶךְ
 24 כָּל כֵּן: בְּרִיאָה - בְּחִינַת "אֲדָם"
 25 קְדָמוֹן"; יְצִירָה - בְּחִינוֹת "עֲתִיק וְיֹמִין"
 26 וְרִאֲרִיךְ אֲנִפִּין" שֶׁבְּכַתְרָה: עֲשִׂיָה - עוֹלָם
 27 הָאֲצִילוֹת, וּבְרֹאשׁ הַשָּׁנָה פּוֹעֲלִים בְּכָל
 28 הַדְּרָגוֹת הַכּוֹרָה בְּמַלְכוּת ה' וְהַתְּבַטְלוֹת
 29 לְאֱלוּקוֹת, הָרִי זֶה נַעֲשֵׂה עַל-יְדֵי
 30 עֲבֹדַת וְתַפְלַת הָאָדָם דְּוָקָא
 31 שֶׁכֵּל זֶה מְדַגֵּשׁ אֶת מַעֲלַת הָאָדָם בְּתוֹר
 32 הַמִּטְרָה וְהַתְּכִלִית שֶׁל כָּל הַבְּרִיאָה וְאֵת
 33 מַעֲלָתוֹ וְחִשְׁבּוֹתוֹ לְגַבֵּי כָּל הַנְּבִרָאִים
 34 שֶׁלֹּכֵן נֹאמַר שִׁיעִיתוֹ הִיא 'קָדָם' לְכָל
 35 מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית.
 36 ד' וְעַל-פִּי-זֶה הַמְּבּוּאָר לְעִיל בְּאֵרִיכוֹת אֹדוֹת יְחִיָּס שְׁבִין הָאָדָם וְהַבְּרִיאָה
 37 שֶׁמִּצַּד אַחַד הוּא 'אֲחוּר' לְבְרִיאָה וְלִמְטָה מִמְנָה בְּמִדְרֻגָה וּמִצַּד שְׁנֵי הוּא 'קָדָם'
 38 לְבְרִיאָה וְלִמְעַלָּה מִמְנָה יוֹכֵן מָה שֶׁהִקְרַבְנָן מִן הַבְּהֵמָה מִכְּפָר עַל
 39 הָאָדָם, וּמִיּוֹשֵׁב הַשָּׂאֵלָה שֶׁנִּשְׁאָלָה לְעִיל מָה פֶּשֶׁר הַדְּבַר, דְּכִינָן
 40 שֶׁהָאָדָם הוּא "אֲחוּר לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית", וּבְמִבּוֹן מִסּוּיִם נַחוּת
 41 מִכָּל הַנְּבִרָאִים וְכַנְּ"ל שֶׁשְׂרָשׁ הָאָדָם הוּא מְעוֹלָם הַתְּקוּן, וְשְׂרָשׁ

(52) תפילת מוסף דר"ה. (53) סידור האריז"ל במקומו. ועוד. (54) ספר המאמרים תרכ"ט ע' שס. (55) ראה תו"א וישלח כה, ג. תו"ח וראו נו, ב. ספר המאמרים תרכ"ז ע' נ. (56) ראה שמו"ר ספכ"ג. במדב"ר ספי"ד. בחיי תרומה כה, י בשם פרקי דר"א. פיוט "וחיות" בקדושת כתר במוסף לר"ה (בכמה נוסחאות) ד"ה כף רגל. וראה תו"א יתרו עא, סע"א ואילך. עב, ד ואילך. ועוד. (57) שמואל-א טו, כט. (58) יחזקאל לד, לא. יבמות סא, א.

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 להשפעה מהכתר אל הספירות שלמטה מהכתר ו'פנימיות הכתר', שהיא
 2 עניין הכתר עצמו ועקר אמתית הכלי-גבול אין סוף מופשט מגדרים
 3 והגבלות לגמרי הוא ב'פנימיות הכתר' דוקא, מה-שאינ-כן
 4 'חיצוניות הכתר' אינה אמתית הכלי-גבול ויש לה גם שייכות
 5 מסוימת לעניין הגבול.
 6 ומביא חיזוק והוכחה לעניין זה
 7 שדווקא פנימיות הכתר היא בלי גבול
 8 ואין סוף אמיתי.
 9 וכמוכן מהידוע במעלת הקו
 10 האמצעי שבספירות על שני
 11 הקוין, קו הימין וקו השמאל
 12 שעלית שני הקוין היא
 13 ב'חיצוניות הכתר', ואלו הקו
 14 האמצעי עולה ב'פנימיות
 15 הכתר'⁶⁰, כמבואר בקבלה
 16 וחסידות, כללות הספירות נחלקות
 17 לשלושה 'קוין': חכמה, חסד ונצח –
 18 בקו הימין, בינה, גבורה והוד - בקו
 19 השמאל, ודעת, תפארת ויסוד - בקו
 20 האמצעי. ולקו האמצעי יש מעלה
 21 יתירה (בעיקר מפני שהוא שילוב
 22 ומיוזג של הימין והשמאל ביחד) ולכן
 23 דווקא הקו האמצעי עולה עד 'כתר'
 24 עליון שלמעלה מכל הספירות, ולא זו
 25 בלבד אלא שבכתר עצמו, הקו האמצעי
 26 עולה בפנימיות הכתר ו'בין
 27 שענינו של הקו האמצעי
 28 הוא שאין בו הגבלות (ש'לכן
 29 הוא כלול משני הקוין ואינו
 30 רק בקו אחד מוגבל), הנה מזה
 31 שהקו האמצעי הקו שאין בו
 32 הגבלות עולה ב'פנימיות
 33 הכתר', מוכן שעקר ענין
 34 הכלי-גבול הוא ב'פנימיות
 35 הכתר' דוקא.
 36 וממשך ומוסיף הדגשה בצד השני של
 37 העניין, שחיצוניות הכתר (לפחות ביחס
 38 לפנימיות הכתר) אינה בבחינת בלי
 39 גבול ואין סוף אמיתי:
 40 ובפרט על-פי הידוע⁶¹ בקבלה
 41 וחסידות ש'חיצוניות הכתר' היא שרש ומקור הנאצלים
 42 הנבראים (שבעולם האצילות נקראים, מפני מעלתם וקרבתם לבורא, 'נאצלים')
 43 ו'פנימיות הכתר' היא 'בחינה תחתונה שבמאציל', הבורא

1 ולא אומות העולם על שם 'אדמה לעליון' (כדאיטא כמובא
 2 בשל"ה⁵⁹ ספר 'שני לוחות הברית'), שמתעלה האדם ומתרום
 3 לבחינת "לא אדם" ועל ידי עליו זה, החטא מתכפר.
 4 (ה) אמןם כל הנ"ל המבואר לעיל כיצד על ידי הבאת קרבן מן הבהמה
 5 האדם מתעלה וחסאו מתכפר הוא
 6 העלוי שנעשה באדם על-ידי
 7 הקרבנות, שזהו מענה
 8 התורה על השאלה מה התקנה של
 9 הנפש שחטאה "ויבא אשם
 10 ויתכפר לו". ולמעלה מזה
 11 התעלות והתקרבות לאלוקות בדרגה
 12 יותר גבוהה ויותר נעלית הוא
 13 העלוי שנעשה באדם על-ידי
 14 התשובה, שזהו ענין התשובה
 15 מענה הקב"ה לשאלה זו מהי
 16 התקנה של החוטא "נעשה
 17 תשובה ויתכפר לו" וכפי
 18 שממשיך ומבאר. ויובן בהקדים
 19 באור יותר מפורט בענין העלוי
 20 שנעשה על-ידי הקרבנות,
 21 שעל-ידי-זה נעשית העליה
 22 למעלה כביכול, וגם למטה, מבחינת
 23 "אדם לבחינת "לא אדם",
 24 כנודר לעיל. וממשיך ומפרט יותר מהו
 25 ענינה ומהותה של עלייה זו. והענין
 26 בנה, דהנה, שתי הדרגות
 27 "אדם" ו"לא אדם" למעלה
 28 באלוקות כמו שהם בכללות
 29 העולמות, הם בחינת עשר
 30 ספירות דאצילות שהיא בחינת
 31 'אדם' (על דרך האדם שיש דמות
 32 ו'צורה' וחלוקה לאברים שונים וכך
 33 לספירות, יש כביכול, תכונות וגדרים
 34 שונים זו מזו) ובחינת אין-סוף
 35 שלמעלה מאצילות הנעלית יותר
 36 והיא בחינת 'לא אדם' (כי אין סוף
 37 מובדל ומרום מ'צורה' והגדרות),
 38 ובספירות עצמן בחינת 'לא אדם'
 39 הוא ענין ספירת הכתר,
 40 שהיא בבחינת אין-סוף וכלי-
 41 גבול בשונה מעשר הספירות שלכל אחת יש ציור והגדרה, כמאור, והכתר
 42 הוא כענין האין סוף שלמעלה מהספירות. אמןם, בספירת הכתר
 43 עצמה ישן שתי בחינות, 'חיצוניות הכתר' השייכת יותר

(59) כ, ב. רסח, ב. שא, ב. ועוד. (60) ראה ת"ח נח סה, ב. המשך תער"ב ח"א פקיד. ספר המאמרים ה'ש"ת ע' 75.
 (61) ראה עץ חיים שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. אוה"ת בשלח ע' תקעב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הכתר אלא שמדובר בדרגה נעלית יותר) וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל⁶³ 44
 2 במאמר דיבור המתחיל 'ובחודש השביעי' שנאמר בראש השנה, יוצא לאור 45
 3 עם ביאור בדרך אפשר ב'דבר מלכות' לראש השנה שזה (זו) שְׁיֵשׁ שְׁתֵּי 46
 4 בְּחִינֹת ב'אור' המאיר ומתגלה מעצמות האלוקות לפני הצמצום, בחינה 47
 5 אחת 'אור שְׁלֵהָאֵיר אֵת 48
 6 הַעוֹלָמוֹת' אור שנועד להאיר את 49
 7 המציאות שמחוץ לאלוקות עצמה, 50
 8 ובחינה שנייה, נעלית יותר ופנימית 51
 9 יותר, ו'אור שְׁלֵגוֹלוֹת עֲצֻמוֹתוֹ' 52
 10 שהוא גילוי של עצמיות האלוקות 53
 11 עצמה. וְגַם בְּמִדְרָגָה זו, שהיא 54
 12 כאמור מדרגה נעלית מאוד, אור שלפני 55
 13 הצמצום, הַגְּהָ ה'אור שְׁלֵהָאֵיר 56
 14 אֵת הַעוֹלָמוֹת' שבמובן מסוים 57
 15 הוא שורש ומקור לעולמות ונבראים 58
 16 מוגבלים אֵינוֹ אֲמִתִּית עֲנִינְךָ 59
 17 הַאֵין-סוֹף וְהַבְּלִי-גְבוּל, שְׁהָרִי 60
 18 עֲנִינוֹ הוּא עוֹלָמוֹת, ואחרי ירידה 61
 19 בדרגות רבות ובצמצומים רבים יתהוו 62
 20 ממנו עולמות מוגבלים אֵלָא 63
 21 שְׁעֲנִינוֹ הוּא לְהָאֵיר אֵת 64
 22 הַעוֹלָמוֹת, שיהיו מוארים באור 65
 23 אלוקי. וְרַק ה'אור שְׁלֵגוֹלוֹת 66
 24 עֲצֻמוֹתוֹ הוּא אֲמִתִּית עֲנִינְךָ 67
 25 הַאֵין-סוֹף. 68
 26 וְעַל-פִּי־זֶה יוֹכֵן הַעֲלִי הַמִּיּוֹחַד 69
 27 שְׁבַעֲנִין הַתְּשׁוּבָה (כְּמַעֲנֵה 70
 28 הַקֶּבֶ"ה שֶׁהִתְקַנְּהָ שֶׁל הַחוּטָא הִיא 71
 29 "יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיִתְפַּכֵּר לֹ"י") 72
 30 עַל עֲנִינְךָ הַקֶּרְבָּנוֹת (מַעֲנֵה 73
 31 הַתּוֹרָה עַל אוֹתָהּ שֶׁאֵלָּה "וְיָבִיא 74
 32 אֶשֶׁם וְיִתְפַּכֵּר לֹ"י"), כִּי אֵף 75
 33 שְׁעַל-יְדֵי הַקֶּרְבָּנוֹת מְגִיעִים 76
 34 בְּבַחֲיַת "לֹא אֶדְם" כְּנִ"ל 77
 35 וּמִתְעַלִּים לַמַּעְלָה מִבַּחֲיַת 'אֲדָם', 78
 36 מְפַלְמֵקוֹם הַרְי זֶה רַק בְּחִינַת 79
 37 'חִיצוֹנִיּוֹת הַכֶּתֶר'. וְלַמַּעְלָה 80
 38 יוֹתֵר, כִּפִּי שְׁבַחֲנֵהּ זֶה קִיַּיִם בְּאוֹר 81
 39 בְּחִינַת ה'אור שְׁלֵהָאֵיר אֵת 82
 40 הַעוֹלָמוֹת. מֵה-שְׁאֵין-כֵּן הַתְּשׁוּבָה מְגַעַת ב'פְּנִימִיּוֹת 83
 41 הַכֶּתֶר', וְעַד בְּבַחֲיַת ה'אור שְׁלֵגוֹלוֹת עֲצֻמוֹתוֹ' וְעִנִּין זֶה נִעְלָה 84
 42 יוֹתֵר מְעַנִּין הַעֲלִיּהָ לַבַּחֲיַת 'לֹא אֲדָם' כִּפִּי שֶׁהִיא בַּעֲלִיּהָ שֶׁל הָאֲדָם 85
 43 וְהַתְּקַרְבוֹתוֹ לְאֵלוֹקוֹת עַל יְדֵי הַקְּרַבּוֹת.

1 הַגְּה מְזֶה מוֹכֵן וּמוֹדֵג ב'יֹתֵר ש'חִיצוֹנִיּוֹת הַכֶּתֶר' אֵינָה 1
 2 אֲמִתִּית עֲנִינְךָ הַבְּלִי-גְבוּל, שְׁהָרִי חִיצוֹנִיּוֹת הַכֶּתֶר זֹהֲרֵי מִדְרָגָה 2
 3 שְׁשִׁיכֶת ל'נְאֻצְלִים', הַנְּבִרָאִים, אֵלָּא שְׁה'נְאֻצְלִים' 3
 4 הֵם בְּשִׂרְשָׁם וְרַק אַחֲרֵי יְרִידַת הָאוֹר עוֹד מְדִירְגוֹת רַבּוֹת ב'סִדֵּר הַשְּׁתַלְשֻׁלוֹת 4
 5 הַתְּהוּוֹ נְבִרָאִים מוֹגְבִלִים בְּפוּעֵל, אֵךְ 5
 6 מְכַל מְקוֹם כִּיווֵן שְׁבַחֲנֵהּ זֶה, חִיצוֹנִיּוֹת 6
 7 הַכֶּתֶר, הִיא שׁוֹרֵשׁ לְנֹאצְלִים, הִרִי זֶה 7
 8 הַרְגֵּשָׁה נּוֹסֶפֶת שֶׁלֹּא מְדוּבָר עַל כֵּלֵי 8
 9 גְבוּל וְאֵין סוֹף אֲמִתִּי. וְרַק בְּחִינַת 9
 10 'פְּנִימִיּוֹת הַכֶּתֶר', שְׁהִיא 10
 11 'בְּחִינַת תְּחִתּוֹנָה שְׁבַמְאֻצְלִי' 11
 12 בְּחִינַת כְּבוֹדָא (כִּפִּי שְׁנִמְשַׁכְתָּ 12
 13 בְּסִפְרֵי תְּהַתֵּר), הַגְּה שָׁם 13
 14 דוֹקָא בְּפְנִימִיּוֹת הַכֶּתֶר הוּא 14
 15 אֲמִתִּית עֲנִינְךָ הַאֵין-סוֹף 15
 16 וְהַבְּלִי-גְבוּל. 16
 17 וּמִמְשִׁיךְ וּמוֹסֵף שֶׁהַעֲלִיּהָ מִבַּחֲיַת 17
 18 'אֲדָם' לַבַּחֲיַת 'לֹא אֲדָם', הִינּוּ 18
 19 מִבַּחֲיַת בְּאֵלוֹקוֹת כִּפִּי שִׁירָדוּ וְבִאוּ 19
 20 בְּגוֹבֵל לַבַּחֲיַת בְּאֵלוֹקוֹת שֶׁהֵן כֵּלֵי 20
 21 גְבוּל וְאֵין סוֹף אֲמִתִּי, הִיא לֹא רַק עַד 21
 22 פְּנִימִיּוֹת הַכֶּתֶר אֵלָּא גַם לַמַּעְלָה מִזֶּה: 22
 23 וְכֵן הוּא לַמַּעְלָה יוֹתֵר, בְּדִרְגוֹת 23
 24 יוֹתֵר נְעוּלוֹת (לַמַּעְלָה מִפְּנִימִיּוֹת הַכֶּתֶר 24
 25 וְחִיצוֹנִיּוֹת הַכֶּתֶר) בְּקִלְלוֹת עֲנִינְךָ 25
 26 הָאוֹר וְהַגְּלִי שֶׁל הָאוֹר הַאֲלוּקִי 26
 27 מִהַקְּדוּשׁ-בְּרִיךְ-הוּא בַּעֲצוּמוֹ, עַד 27
 28 בְּבַחֲיַת הָאוֹר שְׁלִפְנֵי 28
 29 הַצְּמֻצוּם, כִּפִּי שֶׁהָאוֹר מִתְגַּלֵּה 29
 30 מִעֲצֻמוֹת הַאֲלוֹקוֹת וְאֵין כּוֹ צְמֻצוּם 30
 31 וְהַעֲלָם וְהַסֵּתֵר שֶׁהוּא כְּמוֹכֵן אוֹר אֵין 31
 32 סוֹף וְכֵלֵי גְבוּל כֻּלָּל שְׁזָהוּ עֲנִינְךָ 32
 33 הָאוֹר כְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל שְׁקוֹרֵם 33
 34 שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם (וְכִדִּי שִׁיחֵה עוֹלָם 34
 35 מוֹגְבֵל וְנְבִרָאִים מוֹגְבִלִים הָאוֹר אֵין 35
 36 סוֹף בִּא בַּעֲצֻמוֹת וְהַסֵּתֵר) "הִיָּה הוּא 36
 37 הַקְּדוּשׁ-בְּרִיךְ הוּא-בַּעֲצוּמוֹ וְשָׁמוֹ 37
 38 הָאוֹר הַמֵּאִיר וּמִתְפַּשֵּׁט וּמִתְגַּלֵּה מִמֶּנּוּ 38
 39 בְּלִבְד"62, וְעִדִּין לֹא הִיָּתָה מְצִיאוֹת שֶׁל עוֹלָמוֹת וְנְבִרָאִים, הַגְּה מִיָּד 39
 40 בְּגִלְוֵי הַרְאֵשׁוֹן (גְּלִיף אֵין דְּעָם עֲרִשְׁטוֹן גְּלִיף מִיָּד בְּגִלְוֵי 40
 41 הַרְאֵשׁוֹן) יִשְׁנֵן שְׁתֵּי בְּחִינֹת אֵלוֹ, הָאוֹר כִּפִּי שֶׁהוּא מִתְגַּלֵּה בְּשִׁבְלֵי 41
 42 הַלְּאִיר מְצִיאוֹת אַחֲרַת, נִפְרֶדֶת (בְּדוּמָה לַבַּחֲיַת חִיצוֹנִיּוֹת הַכֶּתֶר אֵלָּא שְׁמִדוּבָר 42
 43 בְּדִרְגָה נְעִלִית יוֹתֵר) וְהָאוֹר כִּפִּי שֶׁהוּא הָאֵרָה שֶׁל הַאֲלוֹקוֹת (בְּדוּמָה לַפְּנִימִיּוֹת

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ו) וְזֶהוּ "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד הַיְוָי אֱלֹהֶיךָ", "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל"
2 הוּא עֲנִין הַתְּשׁוּבָה וְהַעֲלָאָה שֶׁל הָאָדָם הַעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מִלְּמַטָּה
3 לְמַעְלָה עַד לְבַחֲיַנַּת "לֹא אָדָם", וְעַד לְאַמְתִּית עֲנִין
4 הָאִין-סוֹף, שְׁזֶהוּ בַּחֲיַנַּת הָאִוֵּר שְׁלֵגָלוֹת עֲצָמוֹתוֹ פֶּנ"ל.
5 וְכִינּוּן שְׁזוּהִי עֲלֶיהָ לְמַדְרָגָה
6 הַיּוֹתֵר נְעֻלִית, לְכֵן לְמֵרוֹת
7 שֶׁמְדוּבָר בְּתְשׁוּבָה עַל חֵטָא שֶׁהוּא מִצַּב
8 רוּחְנִי יוֹרֵד, כִּיּוּן שֶׁמְדוּבָר עַל
9 הַתְּעַלּוֹת הַגּוֹלוּלָה עַל יַד הַתְּשׁוּבָה,
10 נֶאֱמָר פֶּאן ("שׁוּבָה) יִשְׂרָאֵל"
11 דְּוָקָא שֶׁהוּא שֵׁם הַמַּעֲלָה וְהַחֲשִׁיבוֹת,
12 כְּמִבּוּאָר בְּתַחֲלִיל הַמֵּאמֵר. אָמְנָם,
13 אַחֲר־כֵּן אַחֲר־הַתְּקִרְבוֹת לְאִלּוּקוֹת
14 בְּדֶרֶךְ 'הַעֲלָאָה' מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה שְׁבָה
15 הָאָדָם מִתְּעַלָּה לְמַעְלָה מַעְלָה, צְרִיף
16 שְׁיִמְשֵׁף הָאִוֵּר גַּם בְּסִדְר
17 הַהֲשַׁתְּלָשְׁלוֹת וְיֵרֵד מִלְּמַעְלָה
18 לְמַטָּה וְיַחֲדוּר בְּתוֹךְ גִּרְיֵי הַבְּרִיאָה,
19 וְהִינוּ, שְׁאָף שְׁעֲצָם עֲנִין
20 הַתְּשׁוּבָה הוּא בְּכַחֲיַנָּה
21 שְׁלֵמְעָלָה מִהַתְּחַלְקוֹת לְדִרְגוֹת
22 שׁוֹנוֹת, וְהוּא עֲנִין הָאִין סוֹף, הִנֵּה
23 אַחֲרֵיכֵן אַחֲרֵי הַעֲלָאָה צְרִיף
24 לְהַמְשִׁיף בַּחֲיַנָּה זֶה גַּם בְּסִדְר
25 הַהֲשַׁתְּלָשְׁלוֹת [וְעַל-דֶּרֶךְ מַה
26 שְׁתּוּבָה⁶⁴ בְּתוֹרָה בְּפִרְשֵׁי שְׁקוּרָאִים
27 תְּמִיד לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲתָם נִצְבִּים
28 הַיּוֹם כְּלָכֶם גּו' רֹאשֵׁיכֶם
29 שְׁבִטֵיכֶם גּו' מַחוּטָב עֲצִיף
30 עַד שׁוֹאֵב מִימֶיךָ, ד' כְּלָכֶם"
31 הוּא עֲנִין שְׁלֵמְעָלָה
32 מִהַתְּחַלְקוֹת, בַּחֲנִינָה שֶׁל אַחֲדוֹת
33 מוֹחַלְטֵת שְׁבָה אִין חִלּוּקָה וְהַבְּרִלִים
34 אֵף בַּחֲנִינָה זֶה צְרִיף לְהַמְשִׁיף
35 שֶׁתִּרְדּוּ וְתַפְעַל גַּם כְּכֹל עֲשֵׂר
36 הַסּוֹגִים שְׁבִנְפֵּשׁ, מ"רֹאשֵׁיכֶם
37 שְׁבִטֵיכֶם" עַד "חֹטָב עֲצִיף
38 וְשׁוֹאֵב מִימֶיךָ"]. וְעַל זֶה
39 נֶאֱמָר ("שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל) עַד
40 הַיְוָי אֱלֹהֶיךָ", הִינוּ שֶׁהַתְּשׁוּבָה
41 צְרִיכָה לְהִיטֵב עַד לְבַחֲיַנַּת 'ה' אֱלֹהֶיךָ'
42 דְּהִנֵּה כְּלָלוֹת הַהֲשַׁתְּלָשְׁלוֹת נְחַלְקָת לְשֵׁנֵי הַקְּוִין 'אִוֵּרוֹת
 וְכָלִים', הִרְךָ שְׁבָה הָאִוֵּר הָאֱלֹקִי יוֹרֵד וְנִמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, מְדִרְגָה
 לְדִרְגָה, הוּא שֶׁהָאִוֵּרוֹת (שֶׁמְצַד עֲצָמָם הֵם בְּלִי גְבוּל) מְתַלְּשִׁים ב'כָּלִים'
 (הַמְגַבִּילִים אֶת הָאִוֵּר) וְמֵאִירִים דֶּרֶךְ הַכָּלִים וְבִאֲמֻצְעוֹתָם, וְהוּא כְּמוֹ עֲנִין
 'נִפְּשׁ וְגוֹף', שֶׁהַנֶּפֶשׁ הִיא כְּמוֹ הָאִוֵּרוֹת וְפַעּוּלָתָהּ וְהַתְּגַלּוּתָהּ הִיא בִּאֲמֻצְעוֹת
 הַגּוֹף שֶׁהוּא וְאִבּוּרֵי הֵם כָּלִים לְאוֹר
 הַנֶּפֶשׁ וְיִבְעֲנֵן הַשְּׁמוֹת הֵם שְׁנֵי
 הַשְּׁמוֹת הַיְוָי וְאֱלֹהִים, שֵׁם הַיְוָי
 הוּא הָאִוֵּרוֹת הַמֵּאִירִים וְשֵׁם אֱלֹהִים
 הוּא הַכָּלִים הַמְגַבִּילִים וְעַל זֶה
 נֶאֱמָר אִוֵּרוֹת עֲנִין הַתְּשׁוּבָה שֶׁהִיא
 צְרִיכָה לְהִיטֵב "עַד הַיְוָי אֱלֹהֶיךָ",
 שְׁשֵׁם הַיְוָי, שֶׁהוּא שֵׁם
 הָעֲצָם⁶⁵ הַשֵּׁם הַמְתִּיחֵס לְעֲצָמוֹת
 הָאֱלֹקוֹת שֵׁם הַמִּיחָד⁶⁶ מְכַל שָׂאָר
 הַשְּׁמוֹת וְשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ⁶⁷ שֵׁשׁ לוֹ
 גִּדְרִים מִיּוֹתֵדִים בַּהֲלָכָה, יְהִיָּה
 "אֱלֹהֶיךָ", כְּתוּב וְחִיּוֹתָךְ⁶⁸
 הִינוּ שֶׁשֵׁם הַיְוָי שֶׁמְצַד עֲצָמוֹת הוּא אִין
 סוֹף וְבִלִי גְבוּל, יוֹרֵד וְיוֹמֵשׁךְ לְתוֹךְ
 הַמְצִיאוֹת וְיִהְיֶה 'אֱלֹהֶיךָ', הָאֱלֹקִים
 שֶׁלךְ, הִינוּ הַכּוֹחַ וְהַחִיּוֹת שֶׁל הָאָדָם,
 עַל יַד שִׁיחְדוֹר בָּאָדָם בְּפִנְיּוּתוֹ.
 וּמִמְשִׁיף בְּכַתּוּב, "קָחוּ עִמָּכֶם
 דְּבָרִים", דָּאָף שְׁעִקָר
 הַתְּשׁוּבָה הִיא בְּלִבּ הִינוּ בְּרַגֵּשׁ
 הַפְּנִימִי וְלֹא בְּדִיבּוּר חִיצוֹנִי, מְכַל-
 מְקוֹם מְדֻגֵּשׁ פֶּאן בְּמִיחָד אֶת
 עֲנִין "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים",
 שְׁכֵאמֹר מְתִיחֵס לְעֲנִין הַיְוִדוּי, לְפִי
 שְׁהַתְּהוּוֹת הַגּוֹף שֶׁהוּא הַמְדַבֵּר
 קוֹדְמַת לְנִפְּשׁ שְׁבָה הִיא הַכּוֹנוּנָה
 בְּלִבּ, וְהַמְעֻשָׂה הוּא הָעֵקֶר
 וְלַמַּעֲשֵׂה בְּפוּעַל יֵשׁ עֲדִיפוֹת וְחֲשִׁיבוֹת
 לְגַבִּי הַכּוֹנוּנָה (כִּנ"ל סְעִיף ג' שֵׁם
 נִתְבָּאָר שֶׁכֵּן הִיא אוֹפֵן יְצִירוֹת הָאָדָם עַל
 יַד הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, תְּחִלָּה כְּנוּף
 'גּוּלָם' לְלֹא חִיּוֹת וְאַחֵר כֵּן נִפְחָ בּוֹ
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִשְׁמַת חַיִּים).
 וְהִינוּ, שְׁאָף שֶׁהַתְּשׁוּבָה הִיא
 לְמַעְלָה מִהַתְּחַלְקוֹת לְדִרְגוֹת
 שׁוֹנוֹת אֲלֵא עֲנִין 'פְּשׁוּט' וְבִלִי גְבוּל,
 וּמִצְעַת וְגוֹרֵמַת לְאָדָם הַתְּעַלּוֹת וְהַתְּקִרְבוֹת לְאִלּוּקוֹת בְּכַחֲיַנַּת שֵׁם הַיְוָי,⁶⁴

(64) נצבים כט, ט. 65) כסף משנה הל' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס שער יט. מו"נ ח"א פס"א ואילך. עיקרים מאמר ב' פכ"ח.
 (66) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. 67) סוטה וסנהדרין שם. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. 68) ראה לקו"ת שלח מ, ג. בלק
 עג, ריש ע"ג. וראה ד"ה תפלה לדוד תשמ"ז.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שם העצם, עד לבחינת האור שלגלות עצמותו, כמבואר
 2 לעיל באריכות אודות יתרון מעלת התשובה לגבי הקרבנות, שזיהו ענין
 3 הנפש שהוא כמובן יותר עמוק ופנימי מעניין המעשה שהוא לכאורה דבר
 4 חיצוני בלבד, מפלי-מקום התשובה צריכה להיות נמשכת עד
 5 לבחינת "המעשה [ש]הוא
 6 העקר" ואחרי ההתעלות צריכה
 7 להיות המשכה של העניין עד למטה,
 8 וכפי שממשיך ומבאר.
 9 ויגלות הענין בזה, בצורך
 10 ובחשיבות שהכונה שבלב (שבענין)
 11 התשובה, 'שובה ישראל עד ה'
 12 (אלוקיך) תבוא לידי ביטוי וגילוי
 13 כדבור, ענין המעשה (קחו עמכם
 14 דברים) פירוע מה שמבאר
 15 כ"ק מו"ח כב' קדושת מורי וחמי
 16 אדמו"ר⁶⁹ שפכל ענין וענין
 17 ישנו אגוף ונפש, דכיון שפכל
 18 ענין ההתהוות של כל פרטי
 19 הבריאה הוא בשביל האדם
 20 שהוא המטרה והתכלית של כל
 21 הנבראים, ובאדם יש אגוף
 22 ונפש, לכן יש אגוף ונפש
 23 בכל המדרגות שפכל סדר
 24 ההשתלשלות. ובקבלות הוא
 25 ענין 'אורות וכלים', האורות
 26 הם הנפש שבכל דבר והכלים הם הגוף
 27 שבכל דבר שיהי ידוע⁷⁰
 28 ש"מהתעבות האורות נעשו
 29 הכלים", כמבואר בקבלה וחסידות,
 30 הכלים (שבהם האור מתלבש ונעשה
 31 ב'ציור' מסרים ובהגבלה) נוצרו ונתהוו
 32 מהתעבות האורות, היינו מכך שלאחר
 33 התגלות האורות משרשם העליון
 34 וירידתם למטה, הם נעשו, 'עבים',
 35 כביכול, היינו פחות דקים ועדינים
 36 מכפי שהיו קודם הירידה וצמצום זה
 37 באורות הוא שמאפשר את התהוות
 38 הכלים, ונמצא, שה'אורות' הם
 39 בחינת נפש, וה'כלים' הם
 40 בחינת אגוף. וגם ב'אורות'
 41 עצמם ישנן שתי בחינות אלו, בחינת האור שממנו
 42 נעשה ה'כלי' האור שירד ונתעבה' עד שנהיה ממונו כלי, ובחינת

ה'אור' כמו שהוא מצד עצמו מבדל ומרום מה'כלי'.
 ובשרשם הראשון של האורות והכלים, הגוף והנפש, הוא ענין
 'האור שלהאיר את העולמות', ו'האור שלגלות עצמותו'
 שתי הבחינות באור שלפני הצמצום, כמבואר לעיל באריכות. וכשם
 ש'ב'אורות' יש שתי בחינות
 אלו, בחינה באור שמקבילה לענין
 האורות והנפש ובחינה שמקבילה
 לענין הכלים והגוף כמו-כן יש
 שתי בחינות אלו גם ב'כלים'
 עצמם, והוא ענין 'פנימיות
 הכלים' כנגד ענין האור
 ו'חיצוניות הכלים' כנגד ענין
 הכלים, כי 'פנימיות הכלים'
 מתאחדים עם האור
 שבתוכם שבתוך הכלים, וענינם
 הוא אור' והתאחדות היא במידה
 כזו שענין הכלים עצמו הופך להיות
 ענין האור שאיתו התאחדו.
 ו'חיצוניות הכלים', שעל-
 ידם האור המלוכש בכלים נשפך
 ונמשך לחוץ, ענינם הוא
 'כלים', מדידה והגבלה. וכל
 זה והסיבה לכך שבכל דרגה, הן
 באורות והן בכלים, יש את שתי
 הבחינות, גם אורות וגם כלים, הוא
 לפי שבאדם ישנו אגוף ענין
 האורות ונפש' ענין הכלים כנ"ל,
 וגם בנפש האדם עצמו,
 בפנימיות שבו, שהוא ענין
 התורה-ומצות, יש אגוף
 ונפש', היינו מעשה המצוות שהוא
 ענין הגוף, וכוונת המצוות שהוא ענין
 הנפש כנ"ל בארקה. ומצד זה,
 כיוון שבשורש הדברים בקדושה יש
 אורות וכלים, גוף ונפש, הנה גם
 בנוגע ל'עוברי רצונו', לענין
 עבירה על רצון ה', חס ושלום, בפגם
 שנעשה בתורה-ומצות,
 כתוצאה מהעבירה, ישנו ענין
 אגוף ונפש', אגוף הפגם ונפש'
 הפגם, ולכן גם בתשובה המתקנת את הפגם צריכים להיות
 אגוף ונפש', והינו, שעל-ידי הפונה שבתשובה, רגש

(69) ראה ספר המאמרים אידיש ע' 162. לקו"ד ח"א ר, סע"ב. ספר השיחות תש"ג ע' 86. 70) עץ חיים שער ו (שער העקודים) פ"ג. שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"א. וראה שער היחוד ספכ"ח ואילך. ספר המאמרים תרס"א ע' קעו ואילך. עת"ר ע' מה ואילך. תרפ"ב ע' יב. וש"נ.

שובה ישראל עד הוי' אלקיך גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 התַרְטָה על העבר וְהַקְבִּלָה על לְהַבָּא שגם היא בלב, שְׁזוּהִי
2 הַנְּפֹשׁ שְׁבִתְשׁוּבָה, נִתְקַן הַנְּפֹשׁ שְׁבִפְגָם. וְעַל־יְדֵי וְדוּי
3 דְּבָרִים בְּרִיבּוּר, שְׁזוּהוּ הַגּוֹף וְהַמַּעֲשֵׂה של התשובה, נִתְקַן
4 הַגּוֹף הַפְּגָם, פְּמַבְאָר בְּ"מִצּוֹת וְדוּי וְתִשׁוּבָה" בספר דרך
5 מצותיך – טעמי המצות לְהַצְמַח
6 צְדָקָה⁷¹ (וזהו קטע מהביאור ב'דרך
7 מצותיך' שם: שהקליפות יש להם
8 גם כן אור וכלי, נפש וגוף, והתהוותם
9 על-ידי חטא הוא, כי על-ידי התאוה
10 מתהווה הנפש הרעה רחמנא ליצלן,
11 ועל-ידי המעשה מתהווה הגוף... וכל
12 זה הוא לפי שהארם מושרש למעלה
13 בעשר ספירות דקדושה, ועל ידי כך,
14 על-ידי התאוה והמעשה שלו ממשך
15 להם נפש וגוף מיניקה שמו"ד
16 ספירות... והנה, כששב אז צריך
17 להמית את הקליפות הנ"ל להעבירם
18 מן העולם... וזהו על-ידך החרטה עם
19 הוידוי. כי הנה על-ידי החרטה שהוא
20 עקירת הרצון מן החטא, בזה מוציא
21 הנפש מן הקליפה, שתולדתה היה מן
22 התאוה שבלב, ועתה בעקירת רצונו
23 ותאותו הרי מוציא נפשה כנ"ל. אך
24 כדי למחות גופה, הוא על-ידי וידוי
25 דברים, דעקימת שפתיו הוי מעשה,
26 ובוהו הוא ממחה גופה והיה כלא
27 היה").
28 וְזוּהוּ "קָחוּ עִמָּכֶם" גו', הַיְנוּ,
29 שְׁהַעֲקֵר הוּא הַתִּשׁוּבָה בְּלֵב,
30 וְ"עִמָּכֶם" בתור דבר נוסף לעיקר
31 התשובה שהיא הרגש שבלב, צָרִיף
32 גַם־כֵּן לְדַבְּרֵי וְדוּי עֵינֵי הַמַּעֲשֵׂה
33 כְּדִי לְהַעֲבִיר גַם אֶת הַגּוֹף
34 הַקְּלִפָּה (פְּמַבְאָר בְּמַאֲמָר
35 בְּשֵׁנַת תַּר"ל⁷²).
36 וְזוּהוּ גַם־כֵּן מַה שְׁמִסִּים
37 בְּכַתוּב "וַיִּשְׁלַמְהָ פְּרִים
38 שְׁפָתֵינוּ", ומוכיח שגם בזמן הזה
39 שאין בית המקדש קיים אפשר לפעול

את עניין הקרבנות על ידי הדיבור בשפתיים כי גם ענין הקרבנות הוא
חבור הפונה (נֶפֶשׁ) והמעשה (גוף), וכמאמר רבותינו
ז"ל¹³ לגבי הבאת קרבנות "אָחַד הַמְּרֻבָּה וְאָחַד הַמַּמְעִיט,
אחרת לְאָכִיו שְׁבִשְׁמִים"⁷⁴,
וְהֵינּוּ, שְׁגַם פְּעֻנֵן "אָחַד)
הַמְּרֻבָּה וְאָחַד) הַמַּמְעִיט",
המתחייט למעשה בפועל, כמות
הקרבנות, יִמְשֹׁף עֵינֵי הַפּוֹנֶה
("וּבְלִבְד שִׁכְוֹן כו") והרי זה
חיבור האורות והכלים, הנפש והגוף
כמו בענין התשובה בכלל, כמבואר
לעיל.
ז) וְזוּהוּ גַם מַה שְׁאָמִירַת
הַפְּסוּק "שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד
הַיּוֹי אֱלֹקֶיךָ" גו' היא בהפטר
שקוראים בְּשֵׁבֶת שְׁבַע־שָׁרֵת־יָמֵי־
תִּשׁוּבָה, שְׁבָהֶם בעשרה ימים אלה
אוֹמְרִים כהוספה מיוחדת בתפילה
פרק תהלים הפותח בפסוק שִׁיר⁷⁵
הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קְרָאֲתִיךָ
הַיּוֹי⁷⁶, וְדוּעָה⁷⁷ בקבלה וחסידות
שְׁ"מִמַּעַמְקִים" לשון רבים הוא
'עִמָּךְ לְפָנַי מַעַמְק', וְזוּהוּ
התוכן של עומק כפול הוא עֵינֵי
הַתִּשׁוּבָה שְׁלַמְעֵלָה גַם
מִקְרָבּוֹת, וְהֵינּוּ, שְׁגַם עֵינֵי
הַקְּרָבּוֹת מַגִּיעַ בְּכַחֲיַנַּת
'עִמָּךְ', וְכֵנ"ל שְׁהַקְּרָבּוֹת
מַגִּיעִים בְּכַחֲיַנַּת "לֹא אָדָם",
המכוונת לאור אין סוף שלמעלה
מִסֵּדֵר הַשְּׁתַּלְשֻׁלוֹת אֲבָל זְהוּ רַק
'עִמָּךְ' סָתֵם. וְאֵלּוּ הַתִּשׁוּבָה
שְׁמַגַּעַת בְּכַחֲיַנַּת אֲמַתִּית
הַבְּלִי־גְבוּל, בְּכַחֲיַנַּת הַ'אֹר
שְׁלִגְלוֹת עֲצָמוֹתוֹ', שלמעלה
מהאור שלצורך העולמות הוא עֵינֵי
'עִמָּךְ לְפָנַי מַעַמְק' עומק כפול
(בְּכַחֲיַנַּת הַ'יַחֲדָה'⁷⁸ לנשמה יש

71) דרך מצותיך לח, א ואילך. (72) ע' שסג. (73) כ"ה הגירסא בדפוסי משניות שלפנינו (מנחות ספ"ג). (74) שבועות טו, א. וראה בשיחה שלאחרי המאמר ס"ז (תורת מנחם התוועדות ח"ג ע' 79). (75) תהלים מזמור קל. (76) שער הכוונות דרושי ר"ה (לפני דרוש א') קרוב לתחילתו. פרי עץ חיים, שער תפילות ר"ה פ"ז. סידור האריז"ל במקומו. מג"א או"ח סנ"ד סק"ב בשם כתבים. עט"ז או"ח ר"ס תקפב. סידור אדה"ו במקומו. וראה גם לקו"ת דרושים לר"ה סב, ב. (77) ראה זהר ח"ג סט, סע"ב ואילך. ח"ב סג, ריש ע"ב. וראה ד"ה שיר המעלות תש"ג (ספר המאמרים תש"ג ע' 18 ואילך). רד"ה הנ"ל תשי"ט (ספר המאמרים תשי"ט ע' ג). תשל"ט. תשמ"ח (תורת מנחם ספר המאמרים תשרי ע' קיט ואילך). (78) ראה המשך תער"ב

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

26 לְעוֹלָם לֹא יִפְסַק וְאִינוּ מְתִיבֵשׁ וְאִינוּ מְתַלְכֵלךְ. וְעַל-דִּרְךָ-זֶה 27 לְמַעַלְהָ בַּאֲלוּקוֹת, כְּבִיכּוֹל, פְּתִיב⁸¹ בְּתוֹרָה בְּתִיאֹר הַבְּרִיאָה בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי 28 בְּרֵאשִׁית וְנִהְרָ יוֹצֵא מְעַדָּן, "עֲדָן" הוּא הַמְּעַזָּן, בְּחִינַת 29 הַחֲקִמָה הַעֲלִינָה. וְכִינּוֹן שֶׁהָאָדָם פָּגַם עַל יְדֵי הַחֲטָא וּבִכְךָ מֵנַע אֶת 30 הַשְּׁפַע בְּבַחֲנֵת הַחֲקִמָה מֵהַנְּהוּר, 31 צָרִיךְ לְהִמְשִׁיף אֶת הַשְּׁפַע מִחֲדָשׁ 32 מ'מְקוֹרָא דְכָלְא', מְקוֹר 33 הָעֵשׂוֹר סְפִירוֹת, שֶׁשָּׁם אֵינוֹ 34 נוֹגֵעַ שׁוֹם פָּגַם וְגַם הַחֲטָא לֹא 35 מְסוּגֵל לִפְגוּם שׁוֹם, וְלִכֵּן מִשָּׁם 36 אֶפְשָׁר לְמַלְאוֹת לְתַקֵּן וְלִהְיוֹשִׁים 37 אֶת הַפְּגָמִים. וְעַד כִּדִּי כִךְ גְּדוּלָה 38 פְּעוּלָתָהּ שֶׁל הַהִמְשִׁכָה מֵהַמְּקוֹר 39 שְׁעַל-יְדֵי הַנְּהוּר נִמְשָׁךְ גַּם 40 אֶפְלוֹ ב'עֲלָמָא דְפְרוּדָא', עוֹלָם 41 הַפִּירוּד, הֵינּוּ עוֹלָמוֹת שֶׁלֹּא יִנְכַר בֵּהֶם 42 הַבִּיטוּל לַאֲלוּקוֹת וְאֲחֵדוֹת ה' אֵלָא 43 הַנְּבִרָאִים חֲשִׁים כְּמַצִּיאוֹת נִפְרָדָת 44 כְּהִמְשָׁךְ הַפְּתוּב⁸¹ הַמְדַבֵּר עַל 45 הַנְּהוּר הַיּוֹצֵא מְעַדָּן "וּמִשָּׁם 46 יִפְרָד", וְהֵינּוּ, שְׁגָם ב'עֲלָמָא 47 דְפְרוּדָא' נִמְשָׁךְ בְּחִינַת הָאוּר, 48 וְהַכּוֹנֵה לְאוּר הַכִּי נַעֲלָה עַד 49 לְבַחֲנֵת הָאוּר שְׁלִגְלוֹת 50 עֲצָמוֹתוֹ⁸², שְׁעִינּוֹ נִתְבָּאָר לְעִיל.	1 חֲמֵשׁ שְׁמוֹת, שֶׁהֵן חֲמֵשׁ דְּרוֹגוֹת נִפְשֵׁי-רוּחַ-נִשְׁמָה שֶׁהֵם שְׁמוֹת שֶׁל הַכּוֹחוֹת 2 הַפְּנִימִיִּים-הַגְּלוּיִים וְחִי-הִיחִידָה שֶׁהֵם שְׁמוֹת שֶׁל הַכּוֹחוֹת הַמְּקִיפִים-הַנְּעִלְמִים 3 וּבִפְרָטִיּוֹת יוֹתֵר 'חִי' הִיא עוֹמֵק סֵתֵם, וְ'חִיחִידָה' הִיא עוֹמֵק לִפְנִים מְעוֹמֵק. 4 וְאוֹמְרִים מְזָמּוֹר זֶה 'שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמִקִּים' בְּמִשְׁךְ עֲשָׂרָה 5 לְיָמִים, מֵרֵאשִׁית הַשָּׁנָה עַד יוֹם הַכִּיפּוּרִים 6 בְּיּוֹן שְׁיֵשׁ עַל פִּי הַקְּבֵלָה עֲשָׂרָה 7 עֲמֻקִּים⁷⁹, זֶה לִפְנִים מִזֶּה, וְגַם 8 לְפִי שְׁבַחֲחִינַת 'עֲמֻק לִפְנִים 9 מִמְּעַמֻּק' הַמְּאֹרָה לְעִיל צָרִיכָה 10 לְהִיּוֹת נִמְשָׁכֶת בְּעֲשָׂרַת כַּחוֹת 11 הַנְּפֵשׁ כּוֹי, וְכִמּוֹ עֲנִין הַחֲבוּר 12 הַנְּפֵשׁ וְהַגּוֹף שְׁצִרִיךְ לְהִיּוֹת בְּאוֹפֵן 13 כּוֹה שֶׁהַנְּפֵשׁ תַּחֲדוּר וְתֵאִיר בְּכֹל חֲלָקֵי 14 הַגּוֹף (וְעַל דֶּרֶךְ הַמְּבֹאָר לְעִיל לְעֵינָיו 15 'שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלוֹקֶיךָ' שְׁהוּ 16 צָרִיךְ לְחַדּוֹר בְּפִנִּימִיּוֹת עַד שִׁיחִיהַ כּוֹחֵךְ 17 וְחִיּוֹתֵךְ). 18 וְכִלְלוֹת הָעֲנִין בְּזָה, כְּמַבְאָר 19 בְּמֵאֲמָר⁸⁰, שְׁיֵשׁ שְׁלוֹשׁ צִוּוֹת 20 שְׁנוֹנוֹת בְּשׁוּרֵשׁ זְרִימַת הַמִּים מְקוֹר 21 מְעַזָּן וְנִהְרָ, וְכִמּוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת, 22 כְּאֲשֶׁר הַנְּהוּר יִחְרַב יִתִּיבֵשׁ 23 וּמְעַזָּן נִרְפֵּשׁ מִתְּלַכְלֵךְ, חוֹפְרִים 24 בְּעֲמֻק עוֹד יוֹתֵר מְקוֹר שֶׁמִּמֶּנּוּ 25 בָּאִים הַנְּהוּר וְהַמְּעִיץ, שֶׁהִמְקוֹר

ח"א פרח"צ. ספר המאמרים תרנ"ג ע' קסא. תרנ"ו ע' רסה. ד"ה שיר המעלות שם (ספר המאמרים תש"ג ע' 26). (79) פרי עץ חיים שבהערה 76. לקו"ת נצבים נג, ב. ובכ"מ. 80) ע' שסב. 81) בראשית ב, י. 82) חסר הסיום (המו"ל). — בסיום המאמר נזכר גם ענין חנוכת ביהמ"ק שהי' בח' תשרי. וראה גם בשיחה שלפני המאמר ס"ז ואילך (תורת מנחם התוועדויות תנ"ח ע' 70 ואילך).

אגרות קודש

ב"ה, כ"ג אלול, תשי"א

ברוקלין.

שלום וברכה!

קבלתי מכתבו מיום ב' תבא, עם הפ"נ המוסגר בו, ואקראם בל"נ על הציון של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בשאלתו בענין השם - הי' מענה כ"ק מו"ח אדמו"ר שאין מתערב בזה ועל ההורים להחליט ויהי' לאורך ימים.

בקשעהמ"ט יאמר (קודם המפיל כמובן) קאפיטל למנצח יענד וכשיסיימו יאמר עוד הפעם פסוק יענד ויחשוב שירצה כאילו כיוון כל הכוונות.

ולקראת השנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני בזה להביע ברכתי לו ולב"ב שיחיו, ברכת כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ברכה.